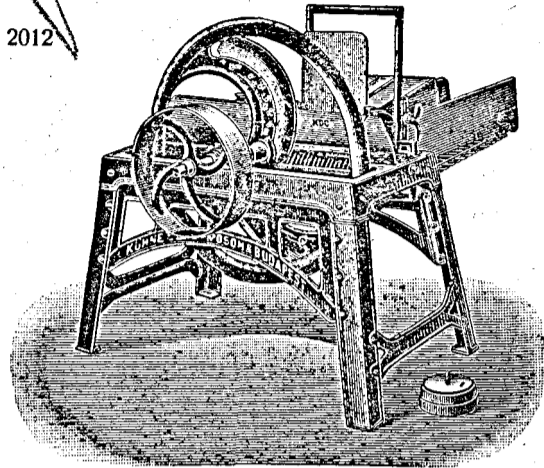
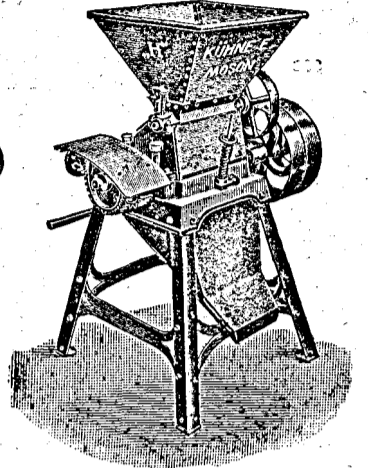

Szeckavágókat, kukoricaszártépőgépeket, répavágókat, darálógépeket, morzsolókat és füllesztőket,

2012

motorhajtásu
takarmánykészítő
berendezéseket

tejgazdasági felszereléseket

elismert elsőrendű kivitelben szállít:

„KÜHNE” mezőgazdasági gépgyár r.-t. **MOSONBAN**

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körút 57/a. Fiokraktárak: Debrecen és Temesvár.

Gazdatársaink ne fedezzék

Vetőmagszükségletüket,

mig a

Székely Gazdák Szövetkezetének, Marosvásárhelyt ajánlatát nem bírják.

2336

Ajánlattal ingyen és bérmentve szolgálunk.

Báró Kemény József **Hungária Gépgyár**
betéti társaság **DÉVA.** 2023

Gyárt és raktáron tart: Mindennemű mezőgazdasági talajmegművelő és feldolgozó gépeket. Benzin- és nyersolajmotoros cséplőkészletek minden nagyságban.

Mindennemű stabilmotorokat és gőzgépeket egy lóerőtől ötszázig. Villamosvilágítási és erőátviteli telepek tervezése, kastélyok, gazdaságok villamos- és acetylen világítási berendezése.

Daráló, őrlő és fűrészmalom tervezete és építése. — Vizvezetékek és kutak.

Különösen ajánlja modernül berendezett gyárát bármely szerkezetű gazdasági vagy egyéb gépek és autók javítására.

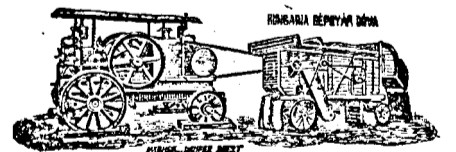
Különlegességei: Hűtőkamrák, jégkészítő telepek, tejgazdaságok és sajtgyárak berendezése, tejgazdasági berendezések és kamrák javítása. Authogén forrasztások. **Automobil-garage.**

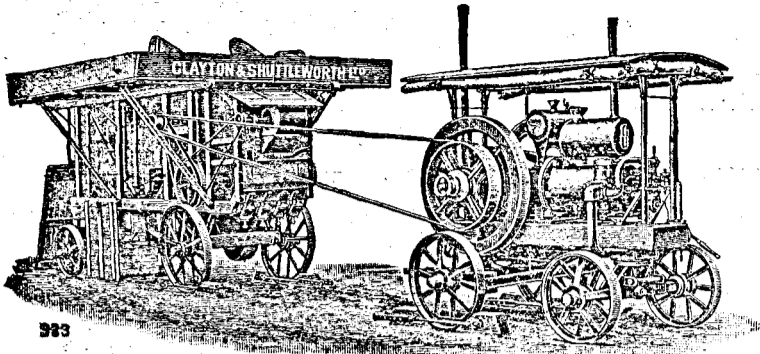
Az amerikai „Milwaukee” arató és talajmegművelő gépek erdélyrészi vezérképvisellete

Olcsó árak!

Kedvező fizetési feltételek!

Pontos és szolid kiszolgálás.

Kolozsvárt nagy raktár.

Mérnök látogatás
díjtalan!

Clayton & Shuttleworth Ltd.

mezőgazdasági gépgyár képviselete.

Nyersolajmotorok,

Szivógázmotorok,

Benzinmotorok

és

Kenő olajok.

Erdélyi Gazdasági és Kereskedelmi Vállalat
Dr. Osztián Olivér és Társai
Ferenc József-ut 31 szám.
Sürgőny cím: Colonnale Kolozsvár.

Telefon interurban: 934. SZ.

Műszaki

cikkek.

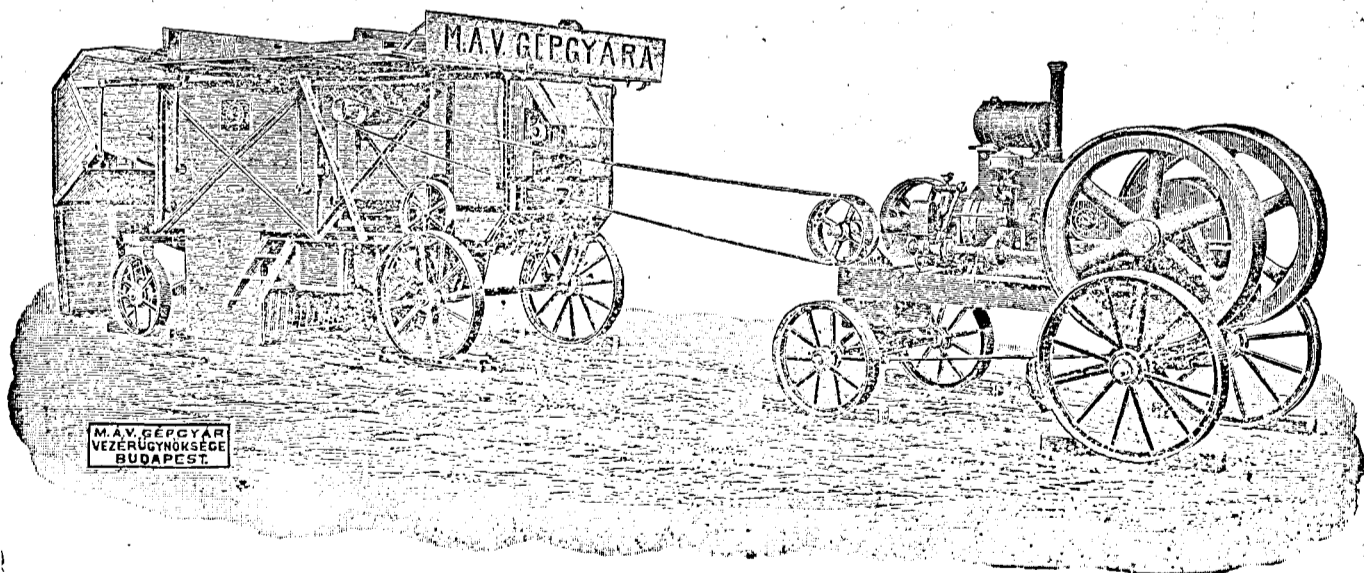
2485

Kérjen ajánlatot!

Legújabb szerkezetű

BENZIN CSÉPLŐ-KÉSZLETEK

tulszárnyalnak minden más gyártmányt.

M.A.V. GÉPGYÁR
VEZÉRÜGNÖKSÉGE
BUDAPEST.

Nagy munkaképesség!

Gazdaságos üzem.

— Kivánatra szívesen küldünk árjegyzéket és költségvetést. —

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége, BUDAPEST.

ERDÉLYI GAZDA

AZ E. G. E. TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELOFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
1/4 ÉVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 FILLER.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET-, ERDÉLYRÉSZI GAZDASISZTI EGYESÜLET
ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI KERTÉSZETI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
A LAP TELEFON SZÁMA: 158.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Erdélyrészi falusi tejszövetkezetek szociológiája. Dr. Csérer Lajos.	81
A lovak bokázásáról. L. Szabó Döme.	82
Tárca:	
Az Erdélyi Gazdasági Egylet története 1844—48-ig. Lécfalvi Sipos Kálmán. XVIII.	82
Egyleti élet.	83
Kormányintézkedések.	84
Vegyes közlemények.	85
Melléklet.	87
Hirdetések.	

A gazda tavaszi szükségei:

Talajmvelő eszközök: Ekék, boronák, hengerek, tárcsás-boronák, talajporhanyítók, grubberek, lókapák, vetőgépek és egyéb talajelőkészítők.

Vetőmagvak: Buza, rozs, árpa, zab, tengeri, lóhere, lucerna, búkköny, baltacim, takarmány és cukorrépa, burgonya, repace és egyéb gabona és takarmány magvak, ipari és gyári növény-vetőmagvak. Fűmagneverek, konyhakerti vetőmagvak stb.

Szőlőoltványok, nemesített gyümölcsfa csemeték. Disznóvénnyek, szőlőkarók, fűzdugványok stb.

Vetőmag előkészítő gépek: Rosták, trieurók, osztályozók, mag-csávázók, csíráztató-készülékek, stb.

Egyéb gépek és anyagok: Alagcsövek, állatgyógyászati, állatnyírógépek, aszfalt és kátrányfedőpapirok, baromfitenyésztési requisitumok, építési anyagok, fedőcserep és faszindelyek, földmérő-eszközök, festékek, fűkaszalók, halászati eszközök, kertészeti eszközök, keltetőgépek, malomberendezések, méhészeti eszközök, kaptárak, meszelőgépek, műtrágyák, olajok, zsírok, peronospora permetező, rétgyalu, széna forgatók és gyűjtők, szénkénegecskendők, permetezőanyagok és szénkénege, szivattyúk, szőlőtrágyák, szőlőmivelési eszközök, tejgazdasági és tejfeldolgozó gépek, tengeri morzsolók, tűzoltó felszerelések stb.

Tenyész és ígás állatok.

Az Agrárbank és Takarékpénztár R. T. Mezőgazdasági Közvetítő Osztályánál, Kolozsvári, Mátyás király-tér: 26. sz. alatt, személyesen, vagy levélileg, garantált minőségben, kedvező feltételekkel,

**leggyorsabban és
legolcsóbban
szerezhetők be.**

2535 III

Erdélyrészi falusi szövetkezetek szociológiája.

Irtá: Dr. Csérer Lajos.

I.

Mint mindenütt az országban, a gazda társadalmi szervezkedések kezdetén (gr. Károlyi Sándor, Darányi Ignác, Meskó Pál, Bernát István) az Erdélyrészekben is a *hitelszövetkezetek* keletkeztek legelsőbben, igaz a bank intézmények se voltak 20 évvel ezelőtt igen elterjedve — de még a jól szervezett szász társadalomban is csak 14—16 évvel ezelőtt indultak meg a falusi Raifeissen hitelszövetkezések. Gyermekek bajai majd minden falusi hitelszövetkezetnek voltak és vannak, amíg a vezetők s a tagok bele szoknak. Eleinte a könnyű hitel pazarlásra csábítja az embereket — de az óvatolás, az exekutio, az igazgatók felelőssége: medrébe szorítja csakhamar a könnyű hitelezést.

»Mire kell a pénz? Arra sok lesz a kért pénz?« Ma így kezdődik az ügylet, ha csak lehet, szövetkezeti tag legyen a jótálló. S áldomást előre nem szabad inni, (mert a kezes a bankkölcsönöknél úgy lett szoktatva), ha visszafizeti a kölcsönt ám legyen áldomás — de már akkor megmondolja a dolgát »Juon«. — Ugyanegy időben adós, kezes-jótálló nem léphetnek más váltókon kölcsönös hitel ügyletekbe. A hitelszövetkezet mézes heteiben ez is divik, s megromlott három-négy existencia.

A tagok érzézik, hogy a központtal szemben közösen felelősek, közös a jótállás; ha a kölcsönzés nyilvános, nyíltságra tanítja a népet a szövetkezet.

A betét szaporítására buzdítani kell a tagokat, hogy ez mindjobban nőjön, a heti piculás betéteket (szellértől, szolgálótól, szolgálótól) is el kell fogadni a szegény emberektől, így bővül a szövetkezet, nem felelős kültagokkal is. Látom a cselédkémet, hogy kicsi takaréknégyével bizalommal sőt rátartóan várja az ő Árgyirus királyfiát — a komoly udvarlót. Igyaz, eleinte nem adtam ki béréből egy koronát — de ő vitte be a postatakarékba.

Ha az üzletrészek be vannak fizetve, a betétek nőnek, a forgalom emelkedik, a lehetőre le kell szállítani a kamatot, — hogy ne csak a városi bankkal, de a titkos uzorással

is sikeresen fel lehessen venni a versenyt. Igaz ez az uzorás is szemesebbé vált, mert ad kölcsönt 1—2%-kal olcsóbban mint a szövetkezet, — de kiköt magának bizonyos számú kaszás napot, az asszonyoktól véka buzát, a lányoktól szótteseket, végváznakat, sok másfélét, ami nem pénz kamat — de igazi uzorás kamat.

A vezetők, az urak csak addig végezzenek minden dolgot, amíg a nép sorából hűséges bizalmasokat nevelnek maguk mellé. A megszorult ember bizalmasabban sugja meg a kölcsönkérést »Mihálybá«-nak (a pénztárnok) mert a tiszteletes ur előtt restelli. Más helyeken megfordítva áll az eset.

A törlesztést, a kamatfizetést szigorúan be kell követelni, s ha lehet ez is nyilvánosan történjék. Ez is emeli az önértetet.

A tartalékalap gyűjtése a jobb jövő záloga. Ahol sok van, függetleníti a szövetkezetet a londoni kamatlábtól, még a központtól is — persze csak rövid időre.

A központ respektálja a falusi szövetkezet autonómiáját, a kölcsönöket folyósítsa mielőbb — s mindig a lehető olcsó kamatra s kevés aláírásra. Hiszen az utszéli »Csák-Máté« is nyújt hitelt a »Gligoréknak« a szavára. Olyan varázsa van a kölcsön pénznek a megszorult falusi ember előtt, hogy még a titkos paraszt uzorás is megelégszik a parolával — lehet, hogy nem fizetés esetére a *Dráku* a tanu.

S ha meg erősödött a hitelszövetkezet, van tartalék-alapja, úgy meg van az egyetértés, az önbizalom — hogy az egyszerű hitelműveleteken kezdjen a falusi gazdaközönség érdekében nagyobb tevékenységbe: szülje meg legalább a fogyasztási vagy a tejszövetkezetet.

Ha fejletlen a földmivelés, kössön olcsó szerződést egy gépgyárral ekék, rosták, trieurók stb. kisgazdáknak való gépek tömeges beszerzésére, s törlesztésre ossza ki a haladni akaró gazdák között. Így lehet megkezdeni a műtrágyák tömeges terjesztését és tejtermelő községekben korpát s másféle póttakarmányt lehet tömegben és olcsón vásárolni a tagok közti szétosztás céljából. A kisgazda a 20 fillér megtakarítást is megbecsüli — de még jobb minőséget kap. A hitelszövetkezet vállalhatja a szilvapálinka főzését — a Hangyától tömeg

2008

Magyar

Gazdasági és kerti

Mezőgazdák

Magvak

szövetkezete

legjobb beszerzési forrása

Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

portékáért jobb árat kap, mintha literenként szedi össze titokban a csempész.

A hitelszövetkezet tömegesen szerezhethet be tagjai részére teheneket vagy üszöket, vagy anyajuhokat, vagy mag kocákat. Ha a szászok Raiffeisen szövetkezetei, vagy a *somogy megyei* hitelszövetkezetek nem irtóznak ilyen közmunkától — máshol is megkellene kísérelni, mert az egyszerű váltó hitel kezelés kényelmessé teszi a vezetőket.

Igaz ehhez is kell, hogy az elnök ne mutasson bankigazgatói allűröket a könyvelőnek, ne csak a kamatláb feküdjön meg a szívében s a bizalmi-férfiak ne grátiából kezeljék a kölcsönkérést. Azután birjanak olyan foku közgazdasági érzéssel mint a szász földi vagy somogy megyei kollegák. S ha már ezt a tudást papnevelde, tanítóképezde, közigazgatási tanfolyam elmulasztotta beléjük oltani, miért ne lehetne minden megyében egy-egy 3—4 napos tanfolyamot tartani a falusi szövetkezeti apostolok részére — minden 10 évben egyszer?

(Folyt. köv.)

A lovak bokázásáról.

Irta: L. Szabó Döme.

A legtöbb lótartró azt hiszi, hogy a lovak bokázásának az oka mindig a hibás patkolás s ezért pl. lovásárlás alkalmával, ha a ló esetleg bokázik, az eladó is rendszerint a hibás és rossz patkolást említi okul. A legtöbb vevő ez állítást hajlandó hinni is, mire azután az ilyen lovat abban a reményben veszi meg, hogy majd helyes vasalással megszünteti e bajt s így új lova egész rendes járással lesz; csak akkor látja azután a tulajdonos, hogy csalódott, midőn a vásárolt lovat helyesen megvasaltatta s az ennek dacára mégis bokázik.

Már igen sok ló tartó csalódott ilyen bokázó ló vásárlásával, mégis még mindig elég gyakran fordul elő olyan eset, hogy a bokázó lovat minden megfontolás nélkül megveszik abban a reményben, hogy majd helyesebb patkolással megszüntetik azt. Ha a ló bokázása mindig a hibás patkolásnak lenne az ered-

ménye, akkor könnyen lehetne valamennyi bokázó lovon segíteni, mert helyes patkolással teljesen meg lehetne szüntetni e hibát; de a mindennapi tapasztalás azt bizonyítja, hogy a ló bokázása különböző okokból keletkezhetik, azért minden lótartróra nézve szükséges ez okokat megismerni, hogy lovásárlás, vagy ló kiválasztás alkalmával megítélhesse, vajjon a ló bokázása megszüntethető-e vagy nem.

A ló bokázásának oka ugyanis sokféle lehet: 1. az igen fiatal kor, 2. az előrehaladott életkor, 3. a kocsiba fogás szokatlansága, 4. a tulságos gyors hajtás, 5. a silány tápláltság, 6. betegségtől okozott gyöngeség, 7. fulladózás, 8. a pata hibás alakja, 9. a lábak hibás iránya, 10. járás alkalmával a végtagoknak hadonázása, 11. a lónak szabálytalan kormányzása, 12. csánkpók, 13. a hibás patkolás.

Lássuk ezen okokat egyenként:

A fiatal ló, ha kocsiba fogják vagy paripának használják, többnyire bokázni szokott azért, mert ideges, járása pedig szabálytalan és elhamarkodott.

Az öreg lónak a lábizületei nem oly mozgékonyak, mint a fiatalé, hanem merevebbek, a lábainai sem oly rugékonyak, mint a fiatal korban, azért járáskor a lábait kisebb-nagyobb mérvben vontatva viszi előre, miközben a bokázás gyakran előfordul.

Ha a ló soha kocsiba fogva még nem volt, (legyen az fiatal vagy idősebb) az első befogás alkalmával a hám vagy kantár idegen neki, azonkívül a tartószij a testét huzza s szabad járását korlátozza úgy, hogy míg azt megszokja, néhány napig járás közben többnyire bokázik.

Számtalanszor tapasztaljuk, hogyha a lovat igen gyorsan hajtják, akkor bokázik, ellenben mérsékelt hajtás mellett sem.

Sokszor tapasztalhatjuk azt is, hogyha vidéki talajról a lovak városba kerülnek s különböző kemény köves uton lesznek szolgáltatásra használva, a köves vagy aszfaltos uton való félénk járásuk miatt bokáznak, ellenben, ha e mesterséges utakon a járást megszokták, akkor elmarad a bokázás.

Ha a ló sovány és gyengén táplált, akkor járás közben igen hamar elfárad, lábait szabálytalanul és erőtlően viszi előre s e miatt gyakran bokázik; ellenben, ha ugyanezt a lo-

vat jól tartják, akkor bokázása napról-napra kisebb foku lesz, míg végre egészen elmarad.

Van eset, hogy bizonyos betegségen áment lovat, még mielőtt teljes ereje visszapótlódott volna, már szolgáltatásra használják s munka közben hamar elfárad, végtagjait csak nehézkesen és befelé, a másik láb felé félkörben bírja előre vinni, s emiatt bokázik. Előfordul gyakran az is, hogy a ló fulladozó, kehes s ha munkára használják, akkor eleinte nem bokázik, de ha egyfolytában hosszabb ideig kénytelen menni, hamar elfárad s akkor bokázni kezd.

A nagyon hosszúra nőtt, valamint befelé fordult alaku patával azért bokázik a ló, mert hosszú patával ügyetlenül és csak nehézkesen járhat; a befelé fordult alaku patával pedig minden lépéskor érinti a másik láb bokáját.

A láb hibás iránya úgy az elülső, mint a hátsó végtagokon előfordulhat. Az elülső lábakon ismerjük a fokfaliptó és az ugynevezett táncmester állást. Mind a kettő bokázást okoz. A fokfaliptó ló azért bokázik, mert mind a két patája elülső részével (a fokfalakkal) igen közel áll egymáshoz s járás közben fokfali részével sérti a másik láb bokáját esetleg lábszár táját.

A táncmester állású lónak két elülső patája a belső sarok falakkal áll igen közel egymáshoz, azért az ilyen ló, mozgása közben a pata sarki részével sérti meg a másik láb bokáját.

A hátsó lábakon előfordul az ugynevezett dongaalakú és a tehénállású láb. Dongaalakúnak mondjuk a hátsó végtagokat akkor, ha mind a két csánk egymástól távol áll, a paták pedig igen közel állanak; ellenben tehénállásúnak mondjuk az olyan hibás hátsó lábakat, melyek a csánktól le a patáig, igen közel állanak egymáshoz. Mivel a két hibás lábalkulattal együtt jár a bokázás és pedig a dongaalakú lábánál a patának belső oldalfalával, tehénállásúval pedig a patának sarkfalával bokázik a ló.

Van olyan ló is, mely járása alkalmával lábait igen elhamarkodva és ezért keresztezve, hadonászva viszi előre s emiatt kisebb-nagyobb fokban bokázik.

Ha a lovat a gyeplőnél fogva szabálytalanul kormányozzák, t. i. ha hirtelen jobbra vagy balra menésre kényszerítik, akkor hirt-

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ TÁRCÁJA.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet története 1844—48-ig.

Irta: Lécfalvi Sipos Kálmilló.

Minden jog fenntartásával.

XVIII.

2. A fent érintett gazdaság elrendezésére, főleg pedig szőlő- és gyümölcsiskolák és gyümölcsös felállítására, gyarapító kezelésére, kertész fizetésére ad az egyesület vállalkozó Kelemen Benjámint saját pénztárából a két első évben évenként 300-, a hátralevő 4 évben évenként 200 frtot ezüstben, sőt, ha az iskolákra szőlő- és gyümölcsfák beszerzésére a felállítás hamarítása tekintetéből vállalkozó az iránti kimutatásból folyólag több költség kívántatnék, többet is adni az egylet készleendő, ha pénzeje engedi.

3. Vállalkozó kívánatával megegyezőleg a gazdaság jobb móddal elrendeztetés tekintetéből s szinte a jelen nem lévők s helyfehérel ismeretleneket s mindenkit tudomás s jövődől egybehasonlítás végett általában, illetőleg az egyesület az egész birtokról egy, a földterületét és minőségét kimutató földabroszt fog készíttetni s azt a vállalkozóval használat végett közölni.²¹³

4. A fentebb körülírt birtokbani önkéntes nagy szorgalom által előállítandó gyümölcs,

gabona, takarmány vagy bárminemű termények hat évek elteltéig Kelemen Benjámint sajátjának tekintetnek, ide nem értetvén azon jövedelem, mi a létesített szőlő- és gyümölcsiskolából a meghatározandó módon bejövendő, s melyet a vállalkozó számadás mellett a megállapítandó módon kezelni köteles, minden év végén arról számot adván a választmányának.

5. Vagy Kelemen Benjámint ur nem remélt halála, vagy az egylet felbomlása esetére ezen szerződés megszüntnek tekintetik.

Gróf Bethlen Pál s. k. elnök, ifj. Csizsár Sámuel s. k. jegyző, Kelemen Benjámint s. k.²¹⁴

A gazdálkodás első évének eredményéről a választmány az 1848-ik év január 31-én tartott közgyűlésnek tett jelentést, amely szerint a gyümölcsiskola, miután csak Szent-György nap után jutott birtokába a vállalkozó Kelemen Benjámint, az iskola céljaira szükséges magvakat már nem szerezhetett be többet, mint Pécsről 2 font körte, 4/4 lat alma magot és ezt is csak igen magas áron. E magvakból is sok elromlott maradvány volt. Az évi érintettek kivül a mandula, dió, akác mag vetésére jött szárazság sokat elpusztított. Báró Wesselényi Miklós is adott 500 csemetét (egy éveseket), ezek közül is néhányat elpusztított a szárazság. Ezért azután, — szárazság, késés, jó mag hiánya — kevés eredményt mutat fel. De a múlt őszi Kelemen Benjámint jó bőven gondoskodott alma- és körtemagvakról, amelyeket el is vett már. El van vetve egy véka dió, barack, szilva és egy félvéka koránérő gesztenye.

Ezért, ha az idő kedvező lesz, a gyümölcsiskola biztosítva van.

A szőlőiskola felállítására az előkészületek megtétek. Az iskolát eddig előkészület hiányában és azért, mert a vállalkozó jobbnak látta az iskola helyét előre elkészíteni, s szőlőfajokról csak azután gondoskodni eddig nem volt felállítható. Az előkészületek azonban most már meg vannak téve. Egy nagy földterület mintegy 12 táblára felosztva és könnyebb hozzáférhető céljából széles utakkal van ellátva. Miután pedig egy-egy tábla 100 □ öl, a 12 tábla összesen 1200 □ öl. Ha már most 240.10—10 sorokat veszünk tehát összesen 2,400 öl hosszúságot, melyet ha mind beiskoláznak, e földterület 24,000 tövet tud táplálni, Kelemen Benjámint már meg is rendelt a magyar gazdasági egyesülettől 165 pfrt. értékű venyigét, amely meg is jött a fenti egyesület által ingyen adottakkal együtt. Kelemen Benjámint ezenkívül szerzett még mintegy 2000 drb. venyigét a muskotály fajokból.

A trágyázás és a vízfordásra még 3 drb. szamarat is vett Kelemen Benjámint.

Két váltógazdaságot tervez Kelemen Benjámint. Tervez egy 9 és egy 6 szakaszost. Az e célra szükséges trágya megszerzésére, már a szükséges lépések is megvannak téve.²¹⁵

Mint már említettem, tagosításról szó sem volt még Erdélyben. Hogy ez a kérdés a napi és reformkérdések közé kerüljön, azt akarta elérni az *Erdélyi Gazdasági Egylet* a kérdés felvételével. Midőn ugyanis az 1845.

²¹³ E térképet nem találok.

²¹⁴ Eredetije az E. G. E. irattárában.

²¹⁵ Eredetije u. ott.

lenében lábat csak hadonászva viszi előre s e miatt könnyen jön létre a bokázás.

Sokszor látjuk azt is, hogy olyan ló, melynek lábai, patái, járása normális; tápláltsága, kora, a kocsiba való kormányzása és hajtása, valamint patkolása kifogástalan s mindezek dacára, mégis bokázik. Ilyenkor a bokázást, a csánkizületen kifejlődött csontkinövés: *csánk-pók* okozza, amenyiben járás közben a csánk-pók a csánkizület szabad mozgását korlátozza, s így valahányszor a pokos lábát előre viszi, azt mindannyiszor befelé a másik láb felé félkör alakban teszi s eközben megsérti a bokát.

Végül bokázást okoz a ló hibás patkolása és pedig vagy akkor, ha a patkó belső szára igen tágra van igazítva, vagy ha a belső sarok a másik pata felé ferde áll, hogyha a belső patkószár szélei nincsenek gondosan lereszelve, nem különben, ha a patkóba forrasztott köröm belső vége, úgy szintén, ha a pata belső felébe vert szegek lehajlított végei nagyon kiállanak. Mindezen hibás vasalás, oka lehet a bokázásnak.

Miután a bokázás, a bokázást előidéző különböző okok miatt, egyszer a patának fokfalával, máskor annak oldalfalával és harmadik esetben a sarokfallal történhetik, ennél fogva a láb sérülése is különböző foku lehet. Ha a boka tájon a bőr csak horzsolva van, azt kis foku bokázásnak mondjuk. Ellenben, ha a bőr szövete is roncsolt, azt középfokunak s végre ha nemcsak a bőr szövete, hanem a bőr alatti kötőszövet s esetleg a csont is sérült, azt nagyfoku bokázásnak nevezzük. Ily nagyfoku bokázás miatt, megdagad a boka belső felülete és a ló gyakran sántít is, különösen akkor, ha mozgása közben patájával a már sérült és dagadt bokáját újból sérti s ilyenkor rendszeren néhány lépésnyire három lábbon ugrik.

Az elmondottakból kitűnik, hogy a ló bokázása különböző okokból származhatik s e különböző okok egy része állandóan fentartja a bokázást (ilyen okot képez a láb hibás állása, a hadonászó járás, az előrehaladott életkor, a csánk-pók és esetleg a fulladozás is) — az okok másik része pedig hosszabb vagy rövidebb ideig képes a bokázást fenntartani (ilyenek a pata hibás alakja, a fiatal életkor, a köves uton való félénk járás, a kocsiba való fogás szokatlansága, a silány tápláltság, gyors hajtás és a szabálytalan kormányzás.)

A bokázást csak akkor lehet megszünteni teljesen, ha az hibás patkolásból keletkezett, ellenben más okokból származó bokázást helyes patkolással csak mérsékelni lehet, de azt végképen megszüntetni nem vagyunk képesek; azért szükséges ilyen esetekben a helyes patkoláson kívül a lábnak azon részére, hol a sérülés (bokázás) történik, még egy ugynevezett bokavédőt is alkalmazni. Bokavédőt készítenek ez idő szerint különböző alakban bőrből, posztóból, filcből, gummiból, melyek közül ez utóbbi talán a legjobb, ha megfelelően van a lábra erősítve.

Ha a bokázás kizárólag csak a hibás patkolásnak az eredménye, úgy az esetben helyes vasalással teljesen segíthetünk a bajon. E célra az ugynevezett bokázást akadályozó patkót alkalmazzuk. Ez a patkó a közönséges patkótól abban különbözik, hogy az a szára, melyet a pata belső oldalára helyezünk az elülső lyukaktól kezdve egész a szár végéig mindinkább keskenyebb és vastagabb, ellenben a patkó külső szára olyan, mint a közönséges patkóé; a bokázó oldalon levő patkószár szélének iránya pedig be- és lefelé lejtősen van lereszelve, nehogy a patkó bokázó része, a pata hordozó szélén kiálljon.

Azon esetben pedig, ha a patkó külső szára sarkas, szükséges, hogy a belső szára is e sarokkal egyenlő magasságban legyen. Amint a belső patkószár e részének ugyanolyan vastagra való készítése által érhetünk el.

EGYLETI ÉLET.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet igazgató-választmányi ülése.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet igazgató-választmánya 1911. február hó 2.-án tartotta rendes ülését.

Elnökölt: br. Bánffy Ernő, e. elnök.

Előadott: Tokaji László, e. titkár.

Jegyzett: Török Bálint, e. gyakornok.

Jelen voltak: br. Jósika Gábor alelnök, br. Mannsberg Sándor, dr. Péter Béla, dr. Baintner Ferenc, dr. Seyfried Károly, dr. Papp József, Fekete Nagy Béla.

Elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri: br. Mannsberg Sándor és dr. Papp József tagokat.

Elnök kegyeletes szavakkal emlékezik meg az egylet 3 évtizeden át volt jogtanácsosának Molnár Sándornak elhunytáról és indítványára a választmány Molnár Sándor emlékének jegyzőkönyvileg való megerősítését és az özvegyhez részvétirat küldését határozta.

Titkár előadja a földmivelésügyi miniszternek 5759—910. sz. leiratát, melynek kapcsán »A magyar mezőgazdasági kísérletügyi intézmények« c., a földmivelésügyi miniszter kiadásában megjelent mű az egyletnek megküldött. — Tudásul szolgál.

Ugyanő előadja, a földmivelésügyi miniszternek 10249—910. és 10261—910. sz. leiratait, melyekben tudatja Német József min. osztálytanácsosnak — a szerb királyság és az európai Törökbirodalom területére, Belgrád székhelylyel — és Leitgeb Imre kir. tanácsosnak — Rumánia területére, Bukarest székhelylyel — történet szaktudósítói kiküldetését.

Ugyanő előadja a földmiv. miniszternek 69000.—VI.—3. sz. alatt a közig. hatóságokhoz intézett rendeletét, melyben a közlegelők ápolásának és az ott összegyűlt trágya helyes felhasználásának ellenőrzésére hívja fel a figyelmet. — Tudomásul vétetik.

Előadja a földmivelésügyi miniszternek 26449—911. és 26500—911. sz. leiratait melyekkel az »Állategészségügyi Értesítő« megküldi. — Tudásul szolgál.

Előadja a földmivelésügyi miniszternek 16321 sz. leiratát, melyben egyesületünk 15—1911. sz. kérére vonatkozólag tudatja, hogy a kolozsvári cs. és kir. katonai élelmészeti raktárban 1910—11. évadban termelt korpát és aljat kedvezményes áron az egyesület rendelkezésére bocsátja azon kikötéssel, hogy ezen kedvezményben elsősorban a kisgazdák részesítenek és csak azután — a fennmaradó mennyiségből — a nagygazdák. Titkár bejelent, hogy a kolozsvári kisgazdák részére az Elnökség 60 mm.-át kiutalt. Az ára, a minden hó első szombatján a budapesti tőzsdén jegyzett rozskorpa árának a fele. Jelenleg 5 K. Az alj ára, ennek kétharmada, jelenleg 3.32 K.

Örvendetes tudásul szolgál. A választmány Dr. Baintner Ferenc indítványára, a tápanyag érték megállapítása szempontjából a korpát és aljat a kolozsvári m. kir. gazd. akad. vegyvizsgáló állomásán megvizsgáltatni határozta.

évi július 29-én tartott közgyűlésen a legközelebbi teendők megállapítására kiküldött bizottság munkálatának 2-ik pontját tárgyalták (a gazdaság javítását célzó népszerű könyvek kiadása) gróf Teleki Domokos egy oly könyv írását kívánja pályatételül kitűzteni, mely Erdélyre nézve a tagosítás hasznát és lehetőségét népszerűen tárgyalja, illetőleg kimutatja. E célra a maga részéről pályadíjként 25 aranyat ajánl fel, feltéve azonban, hogy mások is hozzájárulnak annyival, hogy a kitűzött jutalom ha 100 aranyra nem is, de legalább 60 aranyra gyűl. Teleki Domokos gróf beszéde után sorban felemelkednek: gróf Mikes János, ki a maga részéről 10, ifj. báró Wesselényi Farkas ki 10, gróf Bethlen Pál ki 10, gróf Teleki János ki 10, gróf Csáky György ki szintén 10 aranyat ajánl fel azzal, hogy ezen ajánlatok irassanak fel egy rendszeres gyűjtő-ívre, amely iv az aláírások szaporítása végett rendszeresen köröztesse. A közgyűlés örömmel elfogadja. Kimondják azután, hogy a pályamunkának egy éven belül el kell készülnie, s hogy a jutalmat az esetben is kiadják, ha csupán egyetlen pályamunka érkeznék is be feltéve természetesen, hogy a beérkezett pályamű jutalomra érdemes. Ha ellenben több pályamunka érkeznék be, de a beérkezettek között egy sem volna olyan, mely a jutalmazásra méltó volna, a pályadíj valamely más, közhasznú megfontuló célra szolgáljon.²¹⁶ Az aláírás céljából körözött iv a jutalom céljára összesen 90 drb. aranyat eredményezett. A

szükséges összeg így begyűlvén, megválasztották a pályamű bíráló-bizottságát is, amelynek tagjai lettek: gróf Degenfeld Ottó, id. gróf Bethlen János, gróf Béli Ferenc, báró Bánffy Dániel, Ugron István, Zeyk Károly, Szöts József és Kelemen Benjámint.^{217—218} Az 1847-ik évi február 2-án tartott közgyűlés már egy lépéssel tovább ment és nem elégedett meg annyival, hogy a kérdés tárgyalását csupán írásba szorítsa, hanem a tagosítás nagy előnyét gyakorlatban kívánta bemutatni. Ezért az 1847. évi február 2-án tartott közgyűlés kimondja, hogy a tagosítás előnyeiről mindenki meggyőződhesse, az egyesület a Szamosfalvához vezető országúthoz közel mintegy 20 hold területet vegyen, a vett földet ellátja a szükséges épületekkel, azután átadja egy közismert szorgalmas mezei gazdának, ki azon földért az egyesületnek semmit sem fizetne, hanem azt önhasznárára művelné az egyesület által előszabandó módon, minek azon jó oldala volna, hogy mindenki meggyőződhetné a tagosítás nagy hasznáról. Meg is bizza a közgyűlés gróf Mikes Jánost, báró Bánffy Jánost és Pataky Józsefet, hogy e célra válasszanak alkalmas telket, készítsenek megtehető tervet és ezt a választmánynak mutassák be. Együttal arra is felhatalmazza a közgyűlés e bizottságot, hogy tudakozódjanak egy oda telepítendő alkalmas egyénről is, aki e célra mindenben megfelelné.²¹⁹

A gazdasági vitaülések eszméje Anvender Antaltól ered, ki az 1846. évi jan. 26.-án tartott közgyűlésen azt javasolja, hogy minden közgyűlés tüzzön ki egy kérdést tárgyalásra, amelyen mindenki gondolkozzék és azután a következő közgyűlésen adja elő nézetét. A közgyűlés az indítványt elfogadja olyformán, hogy miután a közgyűlés kebelbeli tárgyalásait elintézik, az azutáni napon vétesseék az illető kérdés tárgyalás alá. A következő közgyűlésre, tárgyalásra az *égetett trágya hasznalata* kérdést tűzi ki és megbizzza a választmányt, hogy ezt hirtelapilag is tegye közzé.²²⁰ Az 1846 évi szeptember 6-án tartott választmányi ülés a kitűzendő gazdasági vita-kérdés előkészítésére Kabos Dániel elnökle alatt Bánffy Dánielt és Kelemen Benjámint küldi ki.²²¹ Az 1847 évi február 2-án tartott közgyűlésen felolvassák a kiküldött bizottság jelentését, illetőleg javaslatát, mely szerint a következő kérdések volnának kitűzendők:

1. „Hol határok helyzete s más kedvetlen viszonyok miatt a tagosítás, s ennek hiányában a váltógazdaság rendezésében mód nincs, a két és három fordulás gazdaságot párhuzamosítva melyik bir elsőséggel?“

2. Honunk fekvése és a jelenlegi fogyasztás irányában a gabona vagy takarmánytermesztésbe van nagyobb jövedelem biztosítva?“

(Vége köv.)

²¹⁶ Eredetije u. ott.

²¹⁷ Eredetije u. ott.

²¹⁸ További adatokat nem találtam.

²¹⁹ Eredetije u. ott.

²²⁰ Eredetije u. ott.

²²¹ Eredetije u. ott.

Titkár felolvassa az irodalmi szakosztálynak, 77—1911. sz. alatt a földmiv. ügyi miniszterhez, füzetek megrendelése tárgyában intézett felterjesztését. — Tudomásul szolgál.

Titkár felolvassa a kolozsmezei szakosztály által rendezett téli falusi előadások programját. — Tudomásul vétetik.

Páter Béla kérdést intéz a választmányhoz hogy az intelligens gazdáknak tartandó előadások ez évről miért maradtak el?

Titkár felvilágosítása után a választmány, elhatározta, hogy jövő évre ezen célra a miniszterhez fordul anyagi támogatásért.

Titkár jelenti, hogy az Erdélyrészi Méhész Egyesület f. évi jan. 22.-én 30 éves fennállásának jubileumát ülte, mely ünnepélyes aktus a lapban méltatva volt és a melyen az egyesület képviselőjében titkár megjelent. — Tudomásul szolgál.

Előadja az O. M. G. E. 136—1911. sz. átiratát, melyhez csatoltan az argentinai hus-behozatal ellen szóló feliratát megküldi és kéri egyesületünket egy hasonló felirat megküldésére. Titkár felolvassa a felterjesztés szövegét, melyet többek hozzászólása után a választmány némi változtatással elfogadott.

Ugyanő előadja az O. M. G. E. 171—1911. sz. átiratát, melyhez csatoltan az örökösödési illeték kirovása ellen tiltakozó felterjesztés azzal a kérelemmel küldött meg, hogy egyesületünk hasonló szellemű felterjesztést tegyen.

— Igazgató-választmány csatlakozik a tiltakozáshoz és a felterjesztés elküldését az Elnökségre bizza.

Ugyanő előadja a szilágyvármegyei gazd. egyll. 1663—1910. sz. átiratát, ismerteti az ennek kapcsán a m. kir. földmiv. ügyi miniszterhez, a telepítési kérdés ügyében intézett és másolatban megküldött felterjesztést. Indítványozza, hogy az E. G. E. e tárgyban külön önálló felterjesztést intézzen a földmiv. ügyi miniszterhez. Választmány elhatározta, hogy külön felterjesztést intéz, melyben a parcellázások törvény által való szabályozását is fogja kérni.

Ugyanő előadja a kérések során az udvarhelyvármegyei gazd. egyll. 22—1911. sz. beadványát, melyben a f. évi tenyészbika kiállításra 200 K. segélyt kér. — Választmány a megelőző évi kikötések alapján megadja a kért segélyt. A bíráló bizottságba, — az egyesület képviselőjében — Tokaji László titkárt küldi ki.

Ugyanő előadja az Orsz. Gazd. Munk. és Cselédsegély pénztár 30—1911. sz. átiratát, amelyhez csatoltan megküldött hirdetménynek, a lapban történt közlését jelenti. — A választmány tudomásul veszi és a hirdetménynek ismételtelen való közlését határozta.

Ugyanő előadja a békéscsabai Munkás-Otthon gazdasági munkások, cselédek elszegődése tárgyában küldött 2—1911. sz. átiratát. — Tudomásul szolgál.

Ugyanő előadja a máramrosszigeti m. kir. erdőigazgatóság fenyő tutajfa eladását tárgyozó 8269—1910. sz. átiratát. — Tudomásul szolgál.

Ugyanő előadja az Állattenyésztési Szemle kiadóhivatalának kérését, melyben »A magyar erdélyi fajta szarvasmarha standardja« című füzet 100 példányban, kiosztásra való megren-

delését kéri. — Választmány 30 drbot megrendel.

Ugyanő előadja Botos Imre évdijas tag-nak kérését, melyben 24 K. tagdíjhátralékának elengedését kéri. — Választmány tekintettel a felhozott indokokra, a hátralékot elengedi.

Uj tagokul felvétetnek: Kolozsvári Gazdasági Egylet és Jósza Gyula birtokos, incseli lakos alapító, Forró Géza oláhujfalusi és Löhnard Ignác, városi intéző, kvári lakos rendezes tagoknak.

Titkár indítványozza, hogy az egyesület 2 alapító tagdíjjal — 200 K. — lépjen be a Kolozsvári Gazdasági Egyletbe. Választmány az indítvány alapján belép a Kolozsvári Gazdasági Egyletbe 2 alapító tagdíjjal.

Az ülés napjáiig beérkezett tárgyak során titkár előadja. Kern Józsefnek kérését, melyben egy új buzatermelési módról írt, népies gazdasági füzet megrendelését kéri. — Választmány 10 drbot megrendel.

Fekete Nagy Béla kérdést intéz, hogy megkapta e az E. G. E. a székelykirendeltség működéséről szóló utóbbi évi jelentéseket?

Titkár jelenti, hogy 1905. óta nem jött jelentés, választmány elhatározta, hogy annak megküldését kérni fogja a kirendeltségtől.

Több tárgy nem lévén elnök az ülést bezárta.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

A földmiv. ügyi miniszter a drágaság ellen. Az általános panaszkodás tárgyát képező piaci drágaság enyhítésére Serényi Béla gróf földmiv. ügyi miniszter az állattenyésztés fokozásának orvosságát tartja a legalkalmasabbnak és tudvalevően széles területű munka indul meg az élelmiszerek drágaságának az intenzív termeléssel való enyhítésére. A miniszternek nemcsak a szarvasmarhatenyésztés fokozott fejlesztése kormányzati gondja, hanem az állattenyésztés minden ágában történnek lényeges intézkedések. A földmiv. munkásnép anyagi jólétére különösen jelentékeny a baromfitenyésztés. A földmiv. ügyi miniszterium erre való tekintettel minden évben a kistestű és így a piacon értéktelenebb hazai baromfifajta regenerálására nemes fajta baromfiakat oszt ki. Az értékebb fajbaromfit ebben az évben az eddigieknél nagyobb számban osztják ki és a miniszter elrendelte, hogy különösen az erdőtiszték és az állami erdészeti alkalmazottak példaadó tenyésztői legyenek az értékebb és szaporítandó fajbaromfiaknak. — A gondolat igen szerencsés, mert itt a zárt területeken az elfajzás esete is ki van zárva.

Kedvezményes áru korpa kisgazdák részére. Egyesületünk kérésére a földmiv. ügyi miniszter a kolozsvári cs. és kir. katonai élelmezési raktárban ezen évadban termelt korpát egyesületünknek engedte át kedvezményes áron, azon kikötéssel, hogy első sorban a kisgazdák részesüljenek ezen kedvezményben. Ára jelenleg mm. ként 5 K., a korpaalj pedig 3.32 K. Kik ezen kedvezményben részesülni óhajtanak, eziránti kérésüket, a mennyiség megjelölésével titkári hivatalunkba sziveskedjenek benyújtani. Az egész szezonban termelhető korpa kb. 500

m.m. lesz, melyből 60 m. m.-át a kolozsvári kisgazdáknak már kiutalt az elnökség.

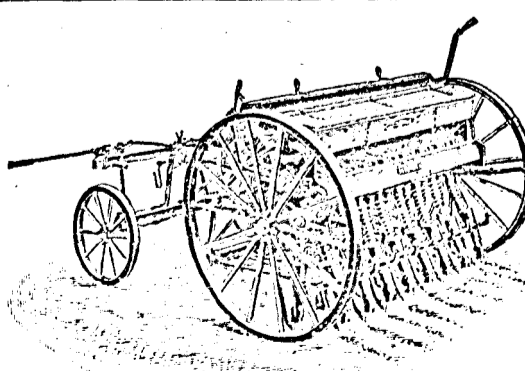
A székely körvasut teljesítő képességének tökéletesbitése céljából a brassó-sepsiszentgyörgyi szakaszt át kell alakítani. A tervezési munkálatokat most tanulmányozzák át a kereskedelemügyi miniszteriumban, hogy az építkezést még az idén eszközölhessék. Az átalakítási munkálatok körülbelül 2 millió koronába fognak kerülni.

Rendelet a közlegelők javítása érdekében. A földmiv. ügyi miniszter valamennyi vármegyei törvényhatósági és közigazgatási bizottsághoz,rendeletet intézett, mely szerint tekintettel arra, hogy az ország egyes vidékein a közlegelőkön összegyűlt tárgyat eladják, holott a trágya a legelőterületeken volna széttergetendő és azzal javítandó, elrendeli, hogy a fenti bizottságok ezen gazdasági szempontból igen káros, elítélendő eljárást, minden rendelkezésükre álló eszközzel beszüntessék és gondoskodjanak arról, hogy a legeltetési szabályrendeletek és legelők javítási és ápolási intézkedései pontosan és lelkiismeretesen eszközöltesse.

Állategészségügyi értesítő. Az 1057 és 1062 sz. Állategészségügyi Értesítő szerkesztőségünknek megküldetett. 1057 száma magában foglalja a hasított körmű állatoknak Horvát-Szlavonországok területéről Magyarországra való behozatala tekintetében fennálló tilalmak módosítását és általános feltételeit. Az 1062 száma pedig a szerbiai állatok, állati nyersanyagok és állati termékek állategészségrendőri kezelésére vonatkozó intézkedéseket. Az értesítőt az érdeklődőknek a földmiv. ügyi miniszterium III. 3. ügyosztálya portómentesen megküldi. ha eziránt levelezőlapon megkerestetik.

Állatszámolás. A kereskedelemügyi miniszter a képviselőház minapi ülésén terjesztette be a m. kir. központi statisztikai hivatal munkatervét, melyből bennünket különösen az érdekel, hogy a folyó 1911-ik esztendőben állatszámolás lesz. A tervezet szerint az állatszámolást február 15-ikén fogják végre rajtani és az ki fog terjedni az összes háziállatokra. Az állatszámolás eredménye valószínűleg még a tavasszal kerül nyilvánosságra és ebből nemcsak egyes állatfajok számbeli fejlődéséről nyertünk majd tiszta képet, hanem az eloszlásról is, vagyis hogy az egyes állatnemek a birtok nagyságához viszonyítva mily arányban állanak. Az utolsó állatszámolás 1895-ben volt, tehát — eltekintve az 1894. évi XII. t.-c.-en alapuló és a tavaszi állatvizsgálatok alkalmával eszközölt évi haszonállatszámolástól, mely statisztikai szempontokból nem lehet egészen megbízható — másfél évtizeddel ezelőtt.

A beteg állat tejének forgalomba hozatala. Számos kérvény érkezett a földmiv. ügyi miniszteriumhoz, a melyek benyújtói arra kérték Serényi Béla gróf földmiv. ügyi minisztert, engedje meg, hogy a beteg állatok tejtét forralt állapotban hozhassák forgalomba. A miniszter az összes ily irányú kéréseket a leghatározottabban elutasította és a beteg állatoktól származó tejnek forgalomba hozatalát senkinek sem engedte meg.

Szab., „Rekord II.“ sorvetőgép

A losonci gazdasági gépgyár gyártmánya.

2024

Sorba vet — sorba trágyáz!

Allamgépgyári legújabb szerkezetű gözcséplőkészletek, benzimotorok, resicai acélekék, Kalmár-féle rosták és egyéb talajmiv. eszközök.

Kivánatra szivesen küldünk árjegyzéket.

A Magyar Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

V., Budapest, Váci-körút 32. szám.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— A gyapjuminősítő intézet új igazgatója. A király, a földmívelésügyi miniszter előterjesztésére, Kovács Béla gazdasági akadémiai igazgatói címmel és jelleggel felruházott gazdasági tanintézeti igazgatót a VI. fizetési osztályba az országos gyapjuminősítő intézet igazgatójává nevezte ki.

— A „Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének” ülése. A „Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségé”-nek végrehajtó-bizottsága f. hó 4.-én tartotta meg ülését Károlyi Mihály gróf elnöklésével.

A múlt ülés jegyzőkönyvének bemutatása után Rubinek Gyula igazgató a budapesti IX országos gazdakongresszus előkészítésére vonatkozólag tesz előterjesztést. Szóla szerint a földmívelésügyi miniszter a pénzügyi tárca szűkkeblűsége folytán, részletes programját még nem fejthette ki. Május hónapja alkalmas időpont volna egy háromnapos gazdakongresszus tartására, amidőn a gazdák felgyülemlt kívánságait tárgyalhatnák s amidőn esetleg a földmívelésügyi kormány is előterjeszhetné részletes munkatervét. A kongresszus több szakosztályban fog ülésezni s a szakosztályok élén az ország legkiválóbb gazdái és szakemberei fognak állani. A végrehajtó-bizottság az előterjesztést elfogadta és elhatározta, hogy Budapesten, 1911. május 6, 7 és 8, napjain Károlyi Mihály gróf elnöklésével országos gazdakongresszust rendez. Megállapították a rendező-bizottság névsorát és elhatározták, hogy a diszelnökségre Serényi Béla gróf földmívelésügyi minisztert, Darányi Ignácot, Tisza István grótot és Desseffy Aurél grótot kéri föl.

Jeszzenszky Pál kir. tanácsos, ügyvezető titkár a német gazdák magyarországi tanulmányutjáról szól. Bemutatja az O. M. G. E. által megállapított utazási tervet. A végrehajtó-bizottság a bejelentést tudomásul veszi.

Jeszzenszky Pál kir. tanácsos, ügyvezető titkár javaslatára elhatározták, hogy a határszéli csempészes megakadályozása ügyében fölírnak a földmívelésügyi, belügyi és pénzügy miniszterekhez.

Előterjeszti a 1887. évi XLV. tc. 3, 4, és 5, §-ainak módosításáról és kiegészítéséről szóló törvényjavaslat tárgyában elfogadott szakosztályi javaslatot, melylyel az örökösödési illeték fölemelése ellen kívánt demonstrálni az egyesület. Kimutatva az örökösödési illeték fölemelésével járó káros hatásokat, kéri a javaslat elfogadását. Löherer Andor szerint a pénzügy miniszter javaslata megintgatja a törvénybe vetetett hitelt. A titkár javaslatát elfogadták. Hozzájárultak a gazdasági egyesületi székházak adómentessége ügyében elfoglalt szakosztályi javaslatához.

— Gazdasági előadások Kolozs megyében. Az E. G. E. kolozs megyei szakosztályának előadásai febr. hó 12.-én befejeztetvén, a földmívelésügyi miniszter ur. rendelete alapján megkezdődnek a min. kirendeltség által rendezendő gazdasági tanítások, hogy olyan helyeken is oktattassék a gazdaközönség, a hová a szakosztály előadói nem juthattak el. Eddig is tartottak már 19 helyen előadások egy-egy a községben felmerült aktuális tárgy megmagyarázása okából, így Jászberényi András gazd. akad. tanár Nagykapuson, dr. Seyfried Károly akad. tanár Nagypetriben, Sármáson és Magyarbikajon, Juhász Árpád gazd. akad. tanár Kolozson

és Szászfenesen, dr. Rapaics Raymund Szucsákon (a gabonalegyekről) tartottak előadásokat a közönség élénk részvétele mellett. Hogy lekötötték a falusi kisgazdákat ezen előadások, igazolja az, hogy hétköznapiokon is lehet most télen gazda gyűléseket tartani, ahol a tanár előadása nyomán tett felszólalások után csakhamar közintézmények alakulnak, így pld. a télen alakult Kolozsborsán és Nagypetriben állambiztosító szövetkezet; gazdakör alakult Kolozs városban, Kiskapuson, Gyerővásárhelyen — ezekkel a kolozs megyei gazdakörök száma ötvenre szaporodott.

— Gazdaköri otthonok Kolozs megyében. Az E. G. E. kolozs megyei osztályának buzdítására Kolozs megyében mintegy 50 gazdakör alakult. Az életrevalóbbak nem elégedtek meg a papir alakulással, de csakhamar gazdaköri helységet is béreltek s mintán annak, bebutorozására és felszerelésére az erdélyrészi min. kirendeltségtől támogatást kaptak. megindult a faluban a gazdacasinoi élet, így Bonchidán, Vajdakamaráson, Nagysármáson, Türebén, Bácsban, Középlakon létesítettek gazdaköri otthonokat, hogy a kisgazda ne legyen kénytelen szabad idejét a korcsmában tölteni.

— A külföld elismerése Darányinak. A francia mezőgazdaságot istápoló legfontosabb társadalmi intézmény a „Société nationale d'Agriculture de France” tagjává választotta Darányi Ignácot a „Magyar Gazdaszövetség” elnökét. ama kiváló érdemeinek elismerésül, melyeket Darányi a földmívelés védelme körül hivatali és társadalmi munkásságával szerzett.

— Az O. M. G. E. és a határszéli csempészet. Az országban dúló száj- és körmfájást Romániából csempészték be Magyarországra. A csempészes ugyszólván állandó. Azért lehetséges, mert a határrendőrségi szolgálat végtelenül laza és a szolgálatot végző közegek száma nagyon csekély. A határon 20—30 kilométernyire van egymástól egy-egy pénzügyi vagy csendőrségi laktanya állomás. A csempészet megakadályozása fontos kívánalma az ország gazdatársadalmának. Ez okból az O. M. G. E. igazgatóválaszmánya elhatározta, hogy megfelelő lépéseket tesz a pénzügyi- és belügyminisztereknél annak érdekében, hogy a határszéli szolgálat és a határ ellenőrzés megfelelő szigorítását törvényhozási intézkedésekkel tegyék lehetővé. Az ügy előmozdítására Károlyi Mihály gróf vezetésével pénteken délelőtt 12 órakor küldöttség fog megjelenni az illető miniszterek előtt a képviselőházban. Csatlakoznak a küldöttséghez a „Magyar Gazdaszövetség” vezető férfiai, több főrend és országgyűlési képviselő, valamint a vidéki gazdasági egyesületek küldöttei is.

— A husdrágaság és a magyar szarvasmarha e. mllékletet csatoljuk lapuuk jelen számához, melyet I. Sperker Ferenc „A magyar erdélyi fajta szarvasmarhát tenyésztők egyesülete”-ének ügyvezető alelnöke, (és az erd. róm. kath. Status alapítványi uradalmainak jószágigazgatója:) irt, Jászberényi András gazdasági akadémiai tanárnak a „Pesti Hirlap” f. é. jan. 1-én megjelent fenti címen irt cikkére válaszul Sperker Ferencnek, ezeu — később, külön lenyomatban is megjelenő — válaszára, mely megdönthetetlen argumentumokkal és

kiválóan tiszteletreméltó komoly tudással győzi meg az olvasót az irtak igazságáról, e helyen is felhívjuk olvasó közönségünk figyelmét.

— A szerb szerződés ratifikálása végre megtörtént. A szerb külügyminiszter és az osztrák-magyar követ kicserélték január 23-án a kormányok által kötött szerződés okmányait. A szerződés 27-én már életbe is lépett, amelynek értelmében nem szabad élő állatot behozni, minthogy állategészségügyi egyezményt Szerbiával, a jelenleg fennálló törvények és rendeletek alapján nem köthetünk. Hogy a szerb határ megnyílt, Belgrádba a kevés marha mellett rengeteg sertést hajtottak fel, hova több bécsi és pesti mészáros ment le. Az állatokat összevásárolva ott helyben levágták és hűtőkocsikban szállították Pestre, hol kg-ját 140—144 fillérért adták, ami az elsőrendű magyar hus áránál átlag 8 fillérrel olcsóbb.

Egyelőre tehát nem remélhetjük a husárak nagyobb mérvű csökkenését mint ebből is látszik. Valószínű, hogy a kontingens hamar ki lesz merítve, úgy, hogy a szerb hus is egyáru lesz a magyar hussal.

— A Magyar Országos Állatorvos-Egyesület, az állatorvosi főiskola belklinikai termében f. hó 14.-én délután 6 órakor tartja LXVIII. szakülését, melyen dr. Rátz István: „Új szivóféreg a kutya bélcsövéből” címen tart felolvasást, melyet vetített képekkel fog szemléltetvé tenni. Utána Ligeti Leó, a száj- és körmfájás elleni védekezésről tart előadást.

— Kinek van szüksége mezei munkásokra? Vettük a következő értesítést: Az iránt van szerencsém megkeresni tek. Cimedet, sziveskedjék az egyesület tagjait alkalmas módon (talán az egyesület értesítője, vagy lapja útján) értesíteni, hogy községünkben 1911. évre messzebb vidékre is elszegődni hajlandó gazdasági mezei munkások nagy számban kaphatók, akik aratást, cséplést, honaposságot, cukorrépa vagy bármiféle munkát elvállalnak. A megkeresések „Községi Mukasotthon intézőségé Békéscsaba,” címre küldendők.

— Hirdetmény. Az Országos Gazdasági Munkás-Cselédsegélypénztár központi igazgatósága a következő hirdetést teszi közzé: az 1900.XVI. t. cz. 8 §-a értelmében minden munkaadó köteles a szolgálatában álló minden egyes gazdasági cseléd után az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár javára évenként 120 fillért a község előljáróságánál (városi tanácsnál) adó módjára befizetni. A 120-fillért még abba az esetben is egész összegben kell megfizetni, ha a cseléd a munkaadónál nem is egész évben, hanem például csak egy hónapig szolgál. Éppen azért a 120-filléres hozzájárulási díj fizetése céljából, köteles a munkaadó minden cselédváltozást a községi előljáróságánál (városi tanácsnál) haladéknélkül bejelenteni. A 120 filléres hozzájárulási díjat azon cselédek után, akik már az előző évben is ugyanazon munkaadónál szolgáltak, legkésőbb április hó 1-ig, a változott és újonnan felfogadott cselédek után pedig a szolgálatbaléptetésekor azonnal meg kell fizetni. Az előljáróság köteles 120-filléres hozzájárulási díjat a munkaadóktól meg abban az esetben is elfogadni, ha a vonatkozó összeírás bármely okból nincs az előljáróságánál, köteles továbbá annak átvételéről nyugtát adni, melynek hátsó oldalán névszerint feltüntetendők azon gazdasági cselédek, akik után a befizetés történt. Felhivatnak a munkaadók, hogy a 120-filléres

Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek!!

Európaszerte első helyen elismert kitűnő szerkezetű és legolcsóbb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő

„Eredeti Kalmár-rosták”

Ez évi újdonságainkról sziveskedjék ingyen árjegyzéket kérni.

KALMÁR ZS. és TÁRSA Hódmezővásárhely

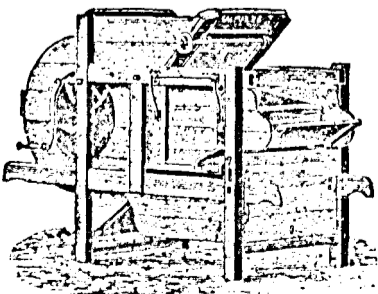
Különleges termény tisztító gépgyár és vasöntöde.

Vezérképvisele

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyáranak Vezérügynöksége

BUDAPEST, V., Váci-körrút 32.

2006

bozzájárlási díjat pontosan befizetni s a cselédváltásokat haladék nélkül bejelenteni el ne mulasszák, mert ha e törvényes köteleességeiknek pontosan eleget tesznek, a gazdasági cselédeknek balesetei folytán felmerült költségeket megtéríti ellenben, ha ezeket elmulasztják, baleset folytán sérült cselédek (illetőleg ezek örökösei) az illető munkaadóktól éppen olyan baleseti segélyezést követelhetnek, mint a minőtől a pénztárral szemben elestek.

Az állami erdőtisztek létszámrendezése. Az Országos Erdészeti Egyesület már régebben feliratot intézett a földmivelésügyi miniszterhez, az állami erdőtisztek létszámának rendezése dolgában. Minthogy ezen kérelem annak idején nem nyert kedvező elintéztést, az Országos Erdészeti Egyesület Bánffy Dezső báró elnök aláírásával ellátva, most újabb felterjesztést adott be Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszterhez. Az egyesület azt kéri a minisztertől, hogy gondoskodjék arról, miszerint az 1911. évi költségvetésben kifejezésre jutó azon terv, mely szerint az ujonnan kinevezendő állami erdőtisztek az eddigi fa- és földjárandóságtól elesnének, elejtsessék és gyakorlatba sóhase lépjen, hanem az erdőtisztek továbbra is kivétel nélkül megmaradjanak a szolgálati viszonyok között teljesen megokolt fa- és földjárandóságuk élvezetében. Egyben kéri, hogy az állami erdőtisztekkel is léptesse életbe a miniszter a teljes létszámárányt, amit az előző földmivelésügyi miniszter már írásban meg is ígért.

Budapesti luxusb vásár. Ez év tavaszán szokás szerint két, díjazással egybekötött luxusb vásár lesz a fővárosi Tatterszall telepen. A vásárra szóló bejelentési ivatek a Tatterszall és lóvásártelep igazgatósága most küldötte szét az összes ismert tenyésztőknek és lókereskedőknek. Az első tavaszi luxusb vásár március 26-án kezdődik és erre március 11-éig lehet lovat bejelenteni. A második vásár április 23-án kezdődik és ennek bejelentési határideje április 8-ika. Mindazok a belföldi lótulajdonosok, akik a tavaszi vásárok bármelyikére luxusb lovakat óhajtanak fölhozni, de címük ismeretlensége következtében bejelentő lapot nem kaptak, egyszerű felszólítást intézhetnek a székesfővárosi Tatterszall és lóvásártelep igazgatóságához (X., Kerepesi-ut 7. sz.) amely a vásárszabályokat és az összes tudnivalókat tartalmazó bejelentési lapokat haladéktalanul meg fogja nekik küldeni.

A szénkéreg megdrágult. A m. kir. földmivelésügyi miniszter 95,243/910. sz. rendelete értelmében 1911 január 1-től a szénkéreg ára métermázsánként 2 koronával drágább. Ezentúl tehát nem 31 korona, hanem 33 korona lesz egy métermázsza szénkéreg. A teljes díjtétel tehát: 1 métermázsza szénkéreg 33 korona, kezelési költség 1 korona 20 fillér, hordoletét 15 korona, összesen 49 korona 20 fillér.

Az iparsó ára. A budapesti kereskedelmi és iparkamara értesíti az érdekelt köröket, hogy a m. kir. pénzügyminiszter és a magyar bank és kereskedelmi részvénytársaság közt történt megállapodás folytán az iparsó ára métermázsánként 20 fillérrel olcsóbb lett. E szerint száz métermázsánál kisebb mennyiség átvétele alkalmával a tiszta só ára métermázsánként 2 korona 57 fillér, a tisztátalané 2 korona 17 fillér. Egyszáz métermázsza vagy azon felüli mennyiségnél a tiszta só ára 2 korona 20 fillért, a tisztátalan 1 korona 80 fillért fog kitenni.

Uj szabadalmak. A m. kir. szabadalmi hivatal értesíti szerkesztőségünket, hogy a legutóbbi időben a következő, a gazdákat érdeklő szabadalmak adattak meg: 50640 sz. a, tengersizárvágó- és szecskázógép, 50642 sz. a, többpengéjű válthatóke, 50649 sz. a, magánjáró

talajművelőgép, 50652 sz. a, répafejzógép, 50724 sz. a, kukricavetőgép, 50739 sz. a, kéveköti-aratógép gabonafélék és más szalastermények számára.

Gépkiallítás. A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete a Tatterszall-telepen ez évi március 11-én és 12-én huszonnyolcadik országos tenyészállatvásárral kapcsolatban gépkiallítást rendez a vásár tartama alatt. Kiállítható a mezőgazdasági és a mezőgazdasági ipari üzemen alkalmazható mindenféle gép és eszköz, műtrágyaféle, abrak-takarmány, állatápolási és gyógyszer. A gépek működésben is bemutatathatók. A gépgyárosok vagy képviselőik részéről bemutatni szándékolt gépek és eszközök legkésőbb február 20. ig írásban jelentendők be a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületénél (Budapest, V., Mária Valeria-utca 10.)

Az Agrárbank R. T. Közvetítő Osztályának mai számunkban levő hirdetéseit olvasóink figyelmébe ajánljuk.

A katonai ingyen fuvarozás megszűnik. Sok bajnak és kellemetlenségnek volt okozója az, hogy a lakosság a katonaság részére ingyen fuvar tartozott szolgáltatni. Mert azt, hogy kilométerenként 7 fillér fuvarbért fizettek, vagyis például egy teljes napot igénybe vevő 30 kilométeres fuvarozásért 2 K 10 f. fizetést adtak, inkább lehet ingyenesnek, mint díjazottnak tekinteni. Most folynak az előmunkálatok a honvédelmi minisztériumban az iránt, hogy ez a tarthatatlan és igazságtalan állapot megszüntethető legyen. Mint értesülünk, a honvédelmi miniszter törvényhozásilag kívánja a katonai fuvarozás kérdését olyképen rendezni, hogy a katonai célokra szolgáltatott fuvarokért a közforgalomban szokásos fuvardíjak fizetessenek. A fuvardíjakra vonatkozó pontos adatok beszolgáltatására az alispánokat szólította fel a miniszter.

Ujfajta liszt. Egy Spawn nevű amerikai molnár ujfajta lisztet állít elő burgonyából és banányümölcsből, a mely állítólag rendkívül tápláló és buzaliszttal keverve, alkalmazható a legkülönbözőbb tészta és sütemény előállítására. A föltaláló eljárása szerint a burgonyát és a banánt először megtisztítják és azután mesterségesen szárítják. A liszttermék szép fehér színű, bár kissé nehéz. A föltaláló a minap meghívta a newyorki lisztkereskedőket és cukrászokat ebédre és ez alkalommal csak az általa föltalált lisztből készítettek tésztát és süteményt, ami állítólag igen izletes volt. Miután Amerikában nagy mennyiségben fogyasztják az ilyen különlegességeket, az ujfajta lisztnek is akadnak vevői.

Elmarad a dési bikavásár. A „Szolnokdobokamegyei Gazdasági Egyesület“ által évenként rendezni szokott erdélyi magyar fajtájú dési tenyészbikavásárt a még mindig uralkodó száj- és körömfájás miatt a rendezőség bizonytalan időre elhalasztotta. A kiállítás dejét annak idején közölni fogták.

Allategészségügyi felügyelőség Csikmegyében. Arról értesítenek bennünket, hogy Csikvármegye legközelebb allategészségügyi felügyelőséget kap, melynek székhelye Csikszereda lesz. Az új allategészségügyi felügyelőt a közel jövőben kinevezik.

Japánok a pincemesteri intézetben. A Budapesten rendezett japán kiállítás alkalmából az itt időző japán művészek, Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszter meghívására a minap kirándultak Budafokra, hogy megismerkedjenek a pincemesteri tanfolyam berendezésével. A társaságot Rácz Sándor intézeti igazgató kalauzolta. A japánok váltig fogadkoztak, hogy minden tőlük telhetőt el fognak követni a magyar bor bevezetése érdekében Japánban.

A MAGYAR
JELZÁLOG HITELBANK

KOLOZSVÁRI KÉPVISELŐSÉG
(Jokai-u. 2. sz. I. emelet.)

FÖLDBIRTOKRA
és a nagyobb városokban fekvő
H A Z A K R A
15 évtől 65 évig terjedő törlesztéssel

LEGOLCSÓBB KÖLCSÖNÖKET nyújt.
A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszállandó kölcsön összegére nézve

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
bizalmi férfiai adnak véleményyt.
A KÉPVISELŐSÉG elfogad
TAKARÉK-BETÉTEKET
és előnyösen kamatoztat.
Telefonszám 27.
2001

Gazdatiszt kerestetik,
nős, kisesaláddal
azonnali belépésre.

Nem nagy igényű, középkorú
egyének
bizonyítvány másolatokkal
ellátott ajánlataikat

Béldi Tivadar
Bodola,
Háromszék megye küldjék.

OBERDING ANTAL
vizvezeték és csatornázási vállalata
Kolozsvárt, Bástya-utca 4. szám. (Óvár.)
Telefon-szám: 625.

Készít fürdőszobákat, closetteket, mosdó-asztalokat, új házi vezeték berendezéseket. — Továbbá készit vidéken vizvezeték szivattyu állomással vagy forrás foglalással. — Elvállal jutányos árban évi jókarban tartásokat és minden e szakmába vágó javításokat pontosan és a legjutányosabban.
2436

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT
FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:
TOKAJI LÁSZLÓ.

A LAP AZ ERD. GAZD. EGYLET TULAJDONA

A húsdrágaság és a magyar szarvasmarha.

A »Pesti Hírlap« f. évi január hó 1.-én megjelent számában Jászberényi András, a kolozsvári Gazd. Akadémia tanára fenti cím alatt egy cikket közöl, amelyre én nemcsak mint gazda és mint magyar honpolgár, de mint az újonnan megalakult és ma már működő »Erdélyi jellegű magyar fajta szarvasmarhát tenyésztők egyesületének« ügyvezető alelnöke; kötelességemnek tartom válaszolni és rámutatni azokra a téves kiindulási pontokra, amelyre ráépítette cikkíró egész okoskodását. E cikk mindazok előtt, akik a dolog mélyére nem látnak be, az erdélyi gazdasági viszonyokat és az itteni állattenyésztés mai helyzetét kellően nem ismerik, úgy tünteti fel egyesületünket és Erdélynek legkiválóbb gazdáitól kezdve a kolozsvári hóstáti gazdáig valamennyi gazdát, mint akiknek fogalmuk sincs a nyugati szarvasmarha fajták előnyeiről és korlátoltságuk következtében botorul olyan szarvasmarhát óhajtunk jó tenyésztésképeségű tulajdonságokra kitenyészteni, amely már régen a múlté.

Hát hogy ez nincs így, hanem éppen ellenkezőleg: hogy mi teljesen tisztában vagyunk az itteni erdélyrészi állattenyésztési leghelyesebb eljárásokkal, azt nekem igen könnyű lesz bizonyítanom.

Cikkíró jelzett közleményének első két bekezdésében a húsdrágaság kérdésével foglalkozik.

Nem csodálom, hogy olyan kaput döngöt, amely már nyitva van, mert hiszen önmaga mondja, hogy nagy elfoglaltsága miatt nem kísérheti kellő figyelemmel az e kérdéstről írt közleményeket, ennél fogva gróf Serényi Béla, Magyarország földművelési minisztere, Tisza István gróf, Károlyi Mihály gróf, Rubinek Gyula, Jeszenszki Pál és a többi urak beszédeit és közleményeit bizonyára nem olvasta.

De — szerény nézetem szerint — ha valakinek más irányu elfoglaltsága miatt nincsen ideje arra, hogy elolvassa az irányításra hivatott és képes férfiak, a gyakorlati gazdák jeleseinek, e téren vezéreinknek az életből merített beszédeit és nagy tudással megírt szakközleményeit: annak az elmélet zárt és szűk üvegházából, egy keservesen felnevelt olyan satnya gazdasági növényt, amely még árnyéka sem lehet a szabad természetben, annak megfelelő talaján szakszerűen nevelt, ott pompázó és dúsan jövedelmező hatalmas növénynek: annak nem szabad egy merkantilista lap laikus olvasói elé úgy odaállítani azt a satnya, üvegházi növényt, mintha az lenne a jó, a viharral dacolni tudó. És főleg nem szabad a tudást szomjuzó akadémiai hallgatók fiatal fogékony lelkébe ezt becsepegtetni!

Ami pedig azon kijelentését illeti, hogy cikkíró az első, aki rájön arra a gondolatra, hogy a húsdrágaságot vonatkozásba lehet hozni a tenyésztett szarvasmarhák fajtájával, sajnos, ebben a hitében sem hagyhatom meg, mert ezt a kérdést Pirkner János, jelenleg országgyűlési képviselő s hazánk állattenyésztésének húsz éven át volt vezetője kezdettől fogva vallotta és nemcsak elméletileg hirdette, de a gyakorlatban is keresztül vitte, ott ahol a mezőgazdasági viszonyok azt megengedték. De ha cikkíró elolvasta volna az »OMGE« mult évi legutolsó állattenyésztési ülésének referációját, akkor nem állíthatná ezt azért sem, mert hiszen Serbán János miniszteri tanácsos állattenyésztési programjában, melyet ott előadott, e kérdést teljes mértékben kimeríti.

Cikkíró egész közleményének összes következtetései tetszetős irányban és a laikus vagy szobatudós előtt logikusnak feltűnő érveléssel vannak megírva s úgy oda állítva, hogy ama merkantilista lap olvasóközönségének túlnyomó része, amelyben a jövő gazda-generátus akadémiai nevelője jónak látta cikkét elhelyezni s azzal éppen ott éleszteni a tüzet, ahol talán oltani kellene — hiszi azt, szentül meg van győződve arról, hogy agrár államnak nevezett hazánk annyira szegény elméleti és gyakorlati tehetségekben, hogy oly hosszú időn át folytatott tanácskozás, töprengés és fejtörés után sem voltak képesek az agrár kapacitások a hűskérdésben csak némi megnyugtatót is kifundálni. Hiszi azt, hogy a magyarok Istene, aki ezt a vérelláztatott hazát külelenség és belviszályok következtében megsemmisülésének oly sokszor előfordult keserves időszakában mindig megmentette a végenyészettől: most is adott e hazának egy férfit, aki a megváltozott kultur időszakban kard helyett tollal a kezében Columbus-tojásaként odacsapva megoldotta azt a nehéz problémát, vagy legalább is annak bonyolult zárja felnyitásához az általa feltalált kizárólagos kulcsot, egy tetszetős megírt és látszólag helyesen okadatolt, de tényleg helytelen érveléstől hemzsegő cikkben átnyújtotta — de kinek? Nem az életterlen ügytársaknak, hanem az azokra fogvicsorgatva néző ellentábornak.

Habár gazdasági akadémiát nem végeztem és csupán csak a gyakorlati gazdaságban elért eredmények és a gazdasági szakirodalom terén kifejelt szerény munkálkodásom magas elismerését kaptam meg az akadémiai képesítést, mely nélkül nem lehetnék 13 év óta kötött birtokoknak, az utóbbi időben közalapítványi uradalmaknak igazgatója: mégis gyakorlati gazda és vérbeli állattenyésztő minőségemben kötelességemnek tartom a t. Tanár úr állításait és érvelését boncolni, lehetőleg megcáfolni s azokat valódi értékükre leszállítva, minden optikai csalódástól mentesen, abba a maga természetes világításába helyezni a kérdést, amely azt nem mint délibábót tünteti fel, hanem amely világításban az a maga hamisítatlan valóságát tárja elénk.

I. A tisztelt Tanár úr, amidőn a „húsdrágaság“ okául a szerinte haszontalan „magyar erdélyi szarvasmarhát“ állítja a merkantilisták ítélőszéke elé, valószínűleg az általa jelzett elfoglaltsága miatt nem gondolta meg, hogy ez a kérdés nemcsak Magyarországon van felszínen, hanem a kontinens minden kulturállamában még nagyobb mértékben, pedig amazokban tudtommal nem tenyésztik azt a „haszontalan“ magyar-erdélyi szarvasmarhát. A keleti, ugynevezett Balkán államoknak pedig kiviteli feleslege van. Ezért lett Romániával már a mult évben és lesz Szerbiával most megkötve a kereskedelmi szerződés, melynek alapján előbbi még a mult évben megkezdte a húsbehozatal feltételül előírt építkezéseket a magyar, illetve erdélyrészi határszélen. Már pedig nem tételezhetem fel, hogy a t. Tanár úr arról lenne meggyőződve és azt tanítaná az akadémián, hogy ama Balkán államok állattenyésztése jobb, az egyedek súlya nagyobb a t. Tanár úr által annyira megvetett és elítélt magyar-erdélyi marha súlyánál! Ha pedig ezt elismeri, amint hogy mint faktumot el kell ismernie, hogyan, miképpen gondolja a helyes juriditiummal bíró és logikusan gondolkodók előtt megállíthatónak azon állítását, hogy Magyarországon azért van állítólag »húsdrágaság«,

mert még mindig milliókban tenyésztjük az u. n. magyar erdélyi szarvasmarhát!?

Miért van az extenzív gazdasági viszonyok között a sokkal satnyább és kisebb súlyú marhát a szó igazi értelmében nem is tenyésztő, hanem csak szaporító — még jobban kifejezve, ott magától szaporodó és tengődő — Balkán államoknak kiviteli fölöslegük és miért nincsen Ausztriának, Németországnak a hollandusoknak, svédeknek, dánoknak, szóval mindazoknak a nyugati kultur államoknak, amelyekben még talán állatkertben sem láthatni abból, a t. Tanár úr által annyira megvetett magyar erdélyi marhából és csakis azt a nyugati marhát tenyésztik, amelyről azt állítja, hogyha Magyarországon is kizárólag ezt tenyésztették, megszűnnék itt a „húsdrágaság“?!

Miért vannak mégis ama kultur államokban még nagyobb husarak, t. Tanár úr szerint „húsdrágaság“? azért, mert tudvalevő régi dolog az, hogy a kultura terjedésével s egy országnépe keresetképeségének javulásával nagyban emelkedik annak hús fogyasztása és nem pedig azért, hogy egy ország milyen fajta szarvasmarhát tenget, kinosz, sanyargat! Ha tehát egy ország népe kereset forrásának megjavulásával annak hús fogyasztása emelkedik, sőt felcsigázódik, ennek természetszerű, méltányos és igazságos következménye a hús árak emelkedése. Mert a hizott állatot előállító és szállító gazdának sokkal többet kell fizetnie a tenyésztés és hizaláshoz feltétlenül szükséges gondozó személyzetnek s azoknak a gazdasági munkásoknak, alkalmazottaknak, akik azon okból fizetettek a nálunk a 20 év előttnél háromszorta nagyobb munkabérral, mert elkerülhetlenül szükségesek azon célból, hogy a talajt kellőképpen meglehessen munkálni, előlehesen készíteni ama takarmánynövények sikeres termesztésére, amelyek elkerülhetlenül szükségesek a tenyésztéshez és hizaláshoz, feltétlenül szükségesek arra is, hogy ama takarmányok learattassanak, lekaszáltassanak, összegyűjtessenek, behordattassanak s az etetés előtt az állatok általi jobb kihasználás céljából felapríthatassanak, azok általi kellő értékesítésre előkészíthetessenek. Hogy ez így van, ezt elvitatni nem lehet s meggyőződésem az, hogy a t. Tanár úr sokkal hasznosabban értékesíthette volna tehetségét hazánk s jelesen annak közgazdaságának javára, ha amíg a nagy kereset mellett az olcsó húsért rajongókat arra tanította ki, hogy azért hiányzik ez hazánkban, mert „még mindig milliókban tenyésztjük az u. n. magyar-erdélyi szarvasmarhát“, e helyett a fentebbiek sokszoros ismétlésével hallgatóit, a jövő gazda generációt; tanította volna ki arra, miként lehet és kell haszonnal tenyészteni, hizlalni, egyszóval gazdálkodni. Nagy igaza van egy erdélyi jó gazda, ny. államtitkár, jelenleg országgyűlési képviselő és elsőrangú politikai barátomnak, hogy „a politikában és a gazdaságban a tiszta haszon numerál!“

De éppen az a nagy kalamitás van meg nálunk, hogy a gazdasági tanintézetektől kikerült gazdatiszteknek — fájdalom — csak elenyészően csekély százaléka tud így gazdálkodni. Ezért kerül napról-napra mind több birtok felparcellázásra, bérletbe és ezért szaporodik ijesztő mérvben az okleveles, állás nélküli gazdatisztek száma.

II A t. Tanár úr egész cikkének egyetlen helyes azon állítását aláírom, hogy nem elég egy ország állattenyésztésében a számbeli szaporodás, hanem ezzel karöltve kell járnia a súlybeli

gyarapodásnak s ehhez még hozzá teszem, hogy nálunk Magyarországon speciális viszonyainknál fogva a súly gyarapodással egyenlő fontosságú az egészséges, betegségeknek lehetőleg ellenállani képes szervezet és legalább is mérsékeltlen jó igavonó képesség.

Ezen — ismétlem — egyetlen helyes állításból kifolyólag ügyesen, de hamis filozofálásal, érveléssel levont azon következtetését, hogy ergó ki kell irtani vagy kereszttevéssel át kell formálni a magyar-erdélyi marhát és így, valamint tisztavérben kizárólag mindenütt csak nyugotit kell tenyészteni, mert „*egyenlő létszám mellett körülbelül kétszer annyi húst juttathat a fogyasztóhoz az, aki nyugati fajta tenyészt, mint az, aki a magyar-erdélyi szarvasmarha tenyésztését üzi, ezt már nemcsak, hogy alá nem írom, de ilyen tévtanoknak hirdetését egyenesen bűnnek tartom.*” Bűnnek tartom pedig azért, mert először is az elmélet és gyakorlatban köztudomású tény, hogy a bos primigenius és a bos frontozus, tehát a magyar és nyugati szarvasmarha fajta, egy előre jól megfontolt, tervszerű, olyan kereszttevése, hogy abból tenyésztői, türelmes munkával egy helyét megállani tudó fajtát előállíthassunk: nem alkalmas. Már pedig azt hiszem, hogy elég volt a keservesen fizetett adónkból fedezett ötletszerű kísérletezésekből, minő, hogy mást ne említek a yorksihrei sertésnek a székelyföldön meghonosítására irányuló balga kísérlete is volt.

Ugylátszik a t. Tanár úr „elfoglaltsága” miatt nem tanulmányozta a szegedi országos tenyészállatkiállításon Palavichini őrgrof mindszentalgyói uradalmának azon tanulságos kiállítását, melyet az állattenyésztés gyakorlati terén nagy eredményeket felmutató állattenyésztési feiügyelője: Rákos úr, több generációban szemléltetőleg azon célból mutatott be az okulni vágyó szakembereknek és gazdaközönségnek, hogy azokat s általuk hazánk állattenyésztését a bos primigenius és a bos frontozus kereszttevéseinek végeredményben való káros voltának veszteségeitől megóvjá. Hálás köszönet a nemes őrgrofának és fáradhatatlan, igazi vérbeli állattenyésztési felügyelőjének. Így kell cselekednie a „noblesse oblige” elvét szem elől nem tévesztő gazdag főuraknak, állami és magán szakférfiaknak.

III. Ilyetén képpen megdöntvén a t. Tanár úrnak a magyar-erdélyi szarvasmarha átkelesztésére vonatkozó téves állítását, ki fogom mutatni, hogy azon állítása is teljesen téves, mintha egy országnak tehát jelen esetben hazánk hús fogyasztásának kérdése úgy lenne a kathedrától megoldható, hogy egyszerűen egy ember kimondja azt, hogy az ezer éves, sok, jó és megbecsülhetetlen külső és belső tulajdonságokkal bíró, nálunk teljesen aklimatizálódott s ami talaj, égáji és speciális gazdasági viszonyainknak teljesen megfelelő, erőteljes, egészséges, edzett, ősi állatfajtát elhasznált, értéktelen rongyként el kell dobni s helyébe tizzel, vassal a nyugati szarvasmarhát kell terjeszteni és tenyészteni, mint a t. Tanár úr által hangoztatott „húsdragaság”-nak egyedüli megszüntetőjét.

Ilyet — habár feltételezem bona fide — ismét csak a magát az akadémia falai közé internált szobatudós állíthat, akinek csak a Frigyes főherceg offensege, a Döry Vilmosné, Széll Kálmán s más ilyen jeles nyugati marhatenyésztők pompás és az *elhanyagolt* magyar marhát súlyban kétszeresen feltülmuló állatairól van tudomása; de — ugylátszik — halvány sejtelmé sincsen arról, hogy hazánk népies tenyésztésében az Alföldön, de még az intensivebb gazdasági viszonyok között levő Komárom, Győr és Pozsony megyékben s ami bennünket legközelebből érint, az erdélyi részekben mily bozontos szörű, satnya, kis testű s így természetesen csekély súlyú, vékony, cingár lábú, feltűnően szűkmellű s annak és sok más oknak következményeiként zilálva hörgő tüdejű, a közel jövőbeni kimulást, az enyészetet számalmas külsejükkel eláruoló, szerencsétlen párák tűnnek e megfigyelő, a tehetséggel bíró gyakorlati gazda szeméi elé, illetén kinézésük elrontva a vérbeli gazda és tenyésztő s az orránál tovább nem látó, jó hazafi egész napját!

Ezen nagy területre terjedő vidékeknek ilyen számalmas kinézésű, a természetüknek meg nem felelő égáji és tartási viszonyok miatt teljesen degenerált nyugati marhák tehenei átlagban bizony nemcsak, hogy a t. Tanár úr által a nyugati tehének átlagául állított 800 kilót, vagy a magyar tehének átlagának kétszeresét, meg nem huzzák, de merem állítani, hogy azon vidékek népies tenyésztésű u. n. nyugati teheneinek sulya jóval alul marad az elvetendőnek ítélt magyar teheneiről állított 400 kiló súlyon, sőt nagy részük csak 300 kiló körüli sulyu lesz. Már pedig egy ország hús termelésének elegendő vagy elégtelen voltát nem lehet alapítani egyes kiválóbb tenyésztők eredményeire, egy országos hirtű tenyésztésnek tervszerű, alapos megfontolással, hosszú időre terjedő tenyésztői folyamata alatt csillogó meteor vagy üstökös-ként feltűnő s bizonyos idő múltán ismét letűnő tenyészeteire, hanem az ország átlagos tenyésztésére.

S éppen itt rejlik a t. Tanár úr téves okkodásának sarkköve! Hiszen feltéve, de meg nem engedve, ha a t. Tanár úr érveléseinek téves kiinduló pontjára helyezkednénk — s én a cáfolat szembetűnőbb módjáért ideiglenesen megerőltetem magamat arra helyezkedni — tehát ha a nagyobb birtokosok és tenyésztők sikerei után érvelünk 8—10 évi erdélyrészi működése alatt nem szerzett tudomást a t. Tanár úr arról, hogy az erdélyi részekben tekintélyes számú nagyobb tenyésztők, mily sikeres hazafias munkát végeztek a külföld által is páratlan igavonó képességért becsült, keresett és nagy áron fizetett magyar erdélyi szarvasmarha fajta testformáinak korrektebbé átfórmálása, a test mélységének, nagyságának s így sulyának emelése, a gyorsabb fejlődés és a takarmány jobb értékesítési tehetőségének egyfelől, másfelől a tejhozam emelésének kitenyészése tekintetében?!

Kétségbe ejtően szomorú dolog, ha agrárnak nevezett országban a jövő gazda generatio képzőjének egy ilyen, szeme előtt történő, jól átgondolt és lépésről-lépésre, tervszerűen történő, sikeres tenyésztési munkáról nincsen tudomása és csak arra oktatja a gazdak embriót s a megcsontosodott és reánk agyargó merkantilistákat egyaránt, hogy csak a tervszerűtlen ide-oda kapkodás, az idegenből, egészen más klíma, talaj és gazdasági viszonyokból kiragadott szarvasmarha fajta selejtes részének importált állataival való *üzérkedés* a helyes, ez szünteti meg az általa hangoztatott „húsdragaságot”, ennek tiszta vérbeli és magyar fajtaival való kereszttevésebeni *szaporítása* teszi egyszerre gazdaggá s így boldoggá a magyart?!

Azért használom az „üzérkedés” és a „szaporítás” kifejezést: mert meggyőződésem és minden alapos tenyésztőnek hite szerint, *tenyésztés* csak az, ahol minden körülményekkel számoló, tervszerűen és kitartással folytatott ilyen alapos munkával meg van a, habár lassu, de a kitűzött cél felé folytonos javulással járó, szakadatlan emelkedést feltűntető *haladás*. E nélkül nincs *tenyésztés* mert a stagnálás már nem *tenyésztés* s annál kevésbé nevezhető nálunk a köztenyésztésben, egyes vidékek kivételével, rohamosan vissza fejlődő, de sőt degenerálódó nyugati fajta állatoknak születése és tengődve való felnevelődése *tenyésztésnek*. Ez csak *szaporítás* és *üzérkedés*, minden a jövőre kiterjedő közgazdasági haszon nélkül!

Mivel pedig az így helyesen defíneált „*tenyésztés*”-hez az arra születettségen és hosszas, alapos elméleti és gyakorlati tanulmányon s a feltétlenül szükséges éles megfigyelő, tehetségen kívül, még hosszú időre terjedő nagy türelem és kitartás kell, hogy az előrelátással megtervezett, megalapozott épület szilárdan felépítésék és nemcsak diszes, de minden viharral dacolni tudó, szilárd tető alá hozassék; a magyar embernek pedig — egyes tisztelekre méltó kivételekkel — az ilyen, legalább egy emberi életre terjedő, kitartó munkára eddig nem igen volt türelme már vérmérsékleténél fogva sem: éppen ezért a gazdasági szakoktatás tényezőinek az lenne a feladatuk, hogy az ilyen, évtizedek óta sikerrel folytatott állattenyésztési erős és közhasznu munkálkodás eredményeit a helyszínén

tanulmányozzák annál inkább, mert azok egy része a kolozsvári tanszéknek közvetlen közelében fekszik s ennek követésére buzdítaná, nem pedig elriasztaná a tenyésztőket. Ez nemcsak a közre lenne jó hatással, hanem önmagában is a jót, a nemesen teljesített, a magasabb nézőpontról tekintett feladat hiven teljesítésének kellemes, megnyugtató érzését keltené és állandósítaná meg.

Ily megnyugtató, az önértetet, a lelket emelő érzések honolhatnak a Dr. Szentkirályi Ákos, a Dr. Koós Mihály, a Jakab László, a Szász István, a Hreblay Emil és ehhez hasonló kebleiben, akik állami kedves hivatalnoki kötelességeik közé sorolják az állattenyésztés becsületes munkáit küzdelmes munkájuk színterét nemcsak a lakásuk közvetlen szomszédságában fekvő birtokokon koronként meglátogatni, hanem egy-egy vasárnapot arra áldoznak, hogy a távolabb vidékeken lakó ilyen alapozó munkásokat is meglátogatták, amidőn egy kedélyes, de katonás rövidséggel elköltött reggeli után a vérbeli tenyésztő benső tűzétől hevítve nógatják a házi gazdát, hogy „no hát menjünk megnézni azt, amiből élünk!” Aztán megkezdődik a jól szelöltetett, a tiszta, egészséges állatok kilehelt melegétől, télen kellemes istállóban az egyes egyedek szakszerű megsejtelése, megbírása. Barátságos, szakszerű megjegyzések történnek egy-egy újabb apaállat ivadéka vonatkozólag, hogy azoknál a kitűzött tenyészirány és cél tekintetében viszszaesés, stagnálás avagy a haladás észlelhető-e?

S édes Istenem! milyen öröm tölti el a sokat fáradott, vesződött, küzdött tenyésztőnek már-már csüggedésre hajló lelkét, amidőn szinte, elfogulatlan szakférfiak részéről megerősítve látja a haladást, amelyet addig maga is észlelni vélt ugyan, de tekintve az emberi gyarlóságot és elfoglaltságot bizonyosra venni nem mert! És csak látni kellett és kell az említett férfiaknak a szakélvezettől kipirult arcukból két-két, mély tüzi karbunkulusként a lelkesedés tűzétől lángoló szeméket, mint tapadnak oda egy-egy rugott bika vagy úszó borjú arányos, kis fejéhez; az abból kikandikáló, arabs lóéhoz hasonló nagy és élénk szemekhez; a széles és jól lebe nyelt nyakhoz; a testet domináló marhoz, amely azonban egymással teljesen egyforma méretet kiadó hát és farbub magasságból legfőlebb egy centiméterrel emelkedik ki, pedig mérés nélkül a magasan hordott fej és délceg tartás a legavatottabb szemet is azon meggyőződésben ringatta, hogy a mar sok centiméterrel emelkedik ki a hát és farkak vonalából; s aztán tovább és tovább, hogy fájják azok a városi hivatalos munka miatt az ilyen gyönyöröket csak ritkán élvezni tudó szemek a *gyorsabb fejlődésű, javított, magyar marháknak azt a hátsó részét*, amely a nyugati marhákéval összehasonlítva oly szégyény, formátlan és kevés értékes húst kiadó volt a régi magyar marhánál és most is az, a minden szakértelem nélkül tovább tengődő ilyen fajtánál! Hogy tudnak gyönyörködni az egymástól távol álló, széles csipőkben; a hátba minden emelkedés nélkül simán befutó lágyék és keresztben, a háttal egy vonalban álló fark tűzésben; a hatalmas üllő, talán leghelyesebben fargumóknak a csipőkkel egy vonalban fekvésében, amely az egész hátsó résznek az ugynevezett fark egyenességét eredményezi; a széles medencében, a hatalmas koncban, a széles-lapos lábszárakban s általában a végtagoknak oszlopszerű állásában!

Hányszor lestem ki ama férfiaknak hazafias örömtől ragyogó szemekből azt, a rokon lélek által csalhatatlanul kiolvasható meggyőződést, hogy becsületes magyar lelkem nem sajnó már anynyira, a sok szegénytől, megaláztatástól már-már vonagló és kiháló önértetem újra éled. Nem mondhatják, legalább joggal nem tehetik a nyugatnak az ősanagyból saját viszonyaik és céljaik szerint kitenyészteni, megteremteni tudott nemzetek rólunk már most azt az anynyiszor hangoztatott s általunk mindanynyiszor keserűséggel lenyelt állítást, hogy indolens, keleti vértű, kitartás nélküli, alkotni nem tudó nemzet vagyunk, különösen a sok kitartást igénylő állattenyésztés

terén, akik, mint koldusok a dus gazdagok asztalainak hulladékát, a más nemzetek által a saját viszonyaik szerint kitenyészített marhának selejtesét; azt, ami nekik már nem jó, a kormány alamizsnájaként át vesszük és nálunk fokrólfokra degenerál csak azért, mert nem lenne tenyésztői vénánk, erős akaratumk, kitartásunk és férfias önértetünk megküzdeni azon nehézséggel, hogy a szomszédban való kölcsönkerés nélkül, a saját magunkból, a nálunk teljesen aklimatizáltból, a kor kívánalmai szerinti s a mi viszonyainknak megfelelő, jövedelmező olyan szarvasmarhát tenyészünk ki, amelyről tudjuk, hogy nálunk a mi viszonyaink között nem hátrafelé megy, nem a lejtőn rohamosan gurul le a semmisségbe, hanem fejlődik, jövője van, tehát a szó szoros értelmében *tenyésztésre alkalmas!*

E téren már elért szűkebb körre terjedő eredmények nagyobb térre való kiterjesztésére alakult az „Erdélyi Gazdasági Egylet” *sanctiónálása alatt*, annak — ugyszólva — fiókjaként az „Erdélyi jellegű magyar fajta szarvasmarhát tenyésztők egyesülete”, amely minden hazafiatlan ellenlábaskodás s állítólag a legmagasabb helyeni fondorkodás, áskálódás, a valótól teljesen eltérő cselekvések s diskreditáló szándéku reafogásoknak besugása mellett is, önzetlen, hazafias törekvésének élénk tudatában fennen lobogtatja zászlóját, azt a zászlót, amelyre fel van írva a magyar-erdélyi szarvasmarhának nemcsak a világhírű, páratlan igavonó képességébeni fanntartása hazarezünk mindazon területein, ahol eddig is fenn tudott maradni, mert fenn kellett magát tartania, hanem az is fel van írva ezen sok lelkes férfi által utolsó leheletünkig védett és el nem hagyott zászlóra, hogy ezen fajta értékesebbé kitenyészítésére egyesek által évtizedek előtt megkezdett és ebben szép eredményeket elért irányt t. i. a korrektek testformák mellett a gyorsabb fejlődést, a jobb takarmányértékessítő képességet, a nagyobb és súlyosabb test és így a *húsdraágaság* csökkentésére vezető irányt egyfelől, a tejtermelő irányt másfelől minél szélesebb körben elő fogja segíteni, meg fogja teremteni.

Hála Istennek! az egyesület körül kipróbált, vihar- és harcedzett olyan férfiak állanak, akiknek energiáját a magasztos feladat elé gördített és gördítendő akadályok csak megacélozzák, ambíciójukat és kitartásukat csak fokozzák. És erős a hitünk, bizalmunk földművelésügyi kormányunkban, hogy ezen hazafias törekvésünkben magas erkölcsi és anyagi támogatásával mellettünk, ügyünk, a magyar állattenyésztés ügye mellett lesz és kitart mindaddig, amíg a külföldnek is be tudjuk bizonyítani az elért eredmények tömegének kiválóságával, hogy nem vagyunk pipógya nemzet, hanem mi is tudunk alkotni!

Hogy a t. Tanár úr a vázoltam nemes és gazdaságilag oly nagy fontosságú ügy érdekében zászlót bontott egyesület tehetsége szerinti támogatása helyett azt éppen abban a táborban támadta meg, amely a gazdákat „börkabátosok” elnevezéssel csufolja, ennek elbírálását az elfogulatlan olvasóközönségre bízom.

Ezuttal csak arra kérem a gazdasági tanítás ügyének érdekében, hogy bármily nagy is legyen „elfoglaltsága”, fáradjon ki egy vasárnap Magyar-Gorbóra Lészai Ferenchez s egy másik vasárnap Kolozskarára Jósika Gábor báróhoz. Mindkét tenyésztet egy-egy délelőtti alaposan megtekintheti, beleértve az oda- és visszautazást is. Garantálom, hogy mindkét tenyésztő szívesen látja a kolozsmonostori akadémia tanárát, készségesen megadja a kívánt felvilágosításokat s bemutatja évekre visszamenőleg tiszta magyar-erdélyi fajta szarvasmarha-tenyésztésükben elért tejlési eredményeket. Ezekből meg fog győződni, hogy ezen fajta iránt csak egy kis előszeretettel kell lenni, egy kissé csak foglalkozni kell szakszerűen azzal s akkor még csak álmodni sem fogja azt, annál kevésbé fog irni a „*magyar szarvasmarháról, mint a magas tejárak okozójáról*” és meg fog győződni arról, hogy nemcsak a „*dunántuliak tehene adja meg a 2000—2500 liter tejet*”, hanem ama két tenyésztés magyar teheneinek tejlési átlaga azon felül áll és ott vannak 3000 literen felül, közel 4000 liter tejet

adó tehének is. Feltételezem, hogy azután be fogja látni, mennyire tévedett, amidőn azt állította a „Pesti Hírlap”-ban, hogy a magyar tehének csak 1200—1600 liter tejet adnak!

De melegen ajánlanám a Dr Szentkirályi Ákos és Jakab László példájának követését s ki-ki sétálgatni a kolozsvári „Hóstátba”. A városi ember egy felfrísítő, jó sétát tesz és szív egy kis falusi, jó levegőt, a vérbeli gazda és tenyésztő pedig élvezzi a rég nélkülözött tehénistállónak levegőjét, minden esetre azonban meg lesz az a haszna, hogy a népies magyar-erdélyi fajta szarvasmarha tejléséről is más fogalmi lesznek.

Ha pedig már mindezeket túl lesz, a jég meg lett törve — hiszen csak a kezdet nehéz s ezután már csak erősen akarni kell s úgy megy minden, mint a karikacsapás — könnyű lesz tovább is ellátogatni s meggyőződést szerezni arról is, hogy miként állunk a magyar marha *testi tömege*, tehát *súlya* s így annak a „*húsdraágaságot*” miként befolyásolása tekintetében, nem a „Pesti Hírlap” nyomdafestékének felhasználásával, annak türelmes papírján, hanem a valóságban?!

Hazafias kötelesség ösztönöz arra, hogy meghívjam és szívesen lássam a t. Tanár urat az erd. róm. kath. status radnóthi 5000 k. holdas uradalmának meglátogatására, ahol a szokásos mag- és takarmány-növények termesztése mellett nagyban termeltetik a cukorrépa és dohány is, s ahol ma már egy 1000 anyából álló fejű juhászat és 160 drb tehén s azok szaporulatából álló magyar-erdélyi szarvasmarha-tenyésztés is látható s ahol az utóbbi időben az érdeklődő szakferfiak gyakran szerzik meg nekem és munkatársaimnak azon örömet, hogy őket ottan tisztelhetjük s velük különböző tanyák tele istállóiban kellemes és élvezetes tenyésztői eszmecsere folytathatunk.

Ilyen kellemes napunk volt legutóbb e hó 17-én, amidőn Lészai Ferencet, Jakab Lászlót, Szász Istvánt két fivérével s Hreblay Emilt tisztelhetők körünkben s kalauzolhattuk egy reánk nézve igen kellemes nap folyamán.

Szívesen látjuk a t. Tanár urat is akadémiai hallgatóival együtt Kolozskara és Magyar-Gorbó után. Radnóthon saját szemével meggyőződhetik arról, mennyire tévedett, amidőn a „Pesti Hírlap” hasábjain azt írta, hogy „*a húsd- és tejtermelésre teljesen alkalmatlan magyar szarvasmarha hízelelő és jó tejlővé kitenyészítése vagy sikerül, vagy nem s ha sikerül, beletelik 80—100 esztendő!*”

Saját szemem előtt történő mázsálással meggyőződhetik, hogy Radnóthon 500 kilón aluli magyar-erdélyi tehén nincsen, de sok van 600 és azon felüli súlyú, sőt akad egy „Hetyke” nevű 4 éves 8 hónapos kora és már második borjuval leletett 712 kiló súlyú tehén is. Úgy vélem, hogy ez a súly a második borjuval, 4 éves 8 hónapos korban nem igényli bővebb fejtegetését annak, hogy a gyors fejlődés és hízelelő képesség itt van, szemmel látható, kézzel megtapintható és hogy csak a napjainkban itt-ott lüktető gazdasági élettől magát teljesen elzárt remete állíthatja azt, hogy a magyar szarvasmarha „*húsd- és tejtermelésre alkalmatlan*” és hogy ha sikerülne is e célra való kitenyészítése „*beletelik 80—100 esztendő!*”

Ugyanezt bizonyítják a szintén Radnóthon látható és lemérhető „Viola” nevű 2 éves 11 hónapos kora 575 kiló súlyú, a „Nyertes” nevű 2 éves 10 hónapos kora 576 kiló súlyú és már befedeztet üszök. Továbbá egy „Csokros” nevű 1 és fél éves 420 kiló súlyú üsző, egy „Csendes” nevű 1 és fél éves 430 kiló súlyú üsző. Mindkettőnek természetesen még csak tejfoga van és lesz egy fél évig. A 430 kilós „Csendes”-t pedig a jelenleg 21 évet taposó „Öreg Csendes” 19 éves korában ellette. Hol van ilyen korban a t. Tanár úr szerint a gazdát kizárólag boldogítani képes nyugati tehén? Legfőleg közzvetve előállott trágya alakjában használhat a gazdaságnak! De ezen adatokon kívül megcáfolják, pozdorjává törlik a t. Tanár úrnak téves állításait a szintén Radnóthon látható és lemérhető „Nyalka” nevű 1 éves 3 hónapos 367 kiló

súlyú, a „Gyémánt” nevű 1 éves fél hónapos korú 307 kiló súlyú, a „Szegefű” nevű 1 éves korú 301 kiló súlyú üsző borjuk, valamint a „Vidor” nevű 1 éves 5 hónapos korú 464 kiló súlyú, a „Szikla” nevű 1 éves 3 hónapos korú 421 kiló súlyú és főleg a „Győző” nevű 1 éves 1 hónapos korú és már bőven 400 kiló súlyú bikaborjuk.

Ezek ott nem létem alatt is az uradalmi intézőnél történő jelentkezés után bármikor lemérhetők s *ezek élő cáfolatai annak a tévtannak, hogy a szarvasmarha súlya a fajtához lenne kötve és pedig kizárólag a nyugati fajtához, hogy a magyar-erdélyi szarvasmarha a gyorsabb fejlődésre és hízelelő képességre képtelen és hogy azért van „húsdraágaság”, mert „még mindig milliószámra tenyészítjük az ú. n. magyar-erdélyi fajta szarvasmarhát!”*

Nem a fajtától függ tehát t. Tanár úr a súly. Ön szerint a „húsdraágaság”, hanem a kellő meszet, foszfort, proteint és keményítőt tartalmazó szénás és abrakos jászótlól főleg az állatok 1 éves koráig és a tenyésztő szemétől, lévén régi, de maradólag igazság, hogy „a gazda szeme hízalja a marhát.”

Igy állván a dolog, kérem minden ahhoz értő magyar gazdától, az volt-e helytelen dolog, hogy Magyarország és specielle az erdélyi részek gazdasági életét alaposan ismerő s a jövőre kedvezően kiható intézkedések megfontolására, megállapítására elméletileg és gyakorlatilag teljesen rátermett gazdák és tenyésztők az itt felsorolt pozitív tenyésztési eredmények minél nagyobb, minél szélesebb körben való kiterjesztésének hazafias céljából megalakították az „Erdélyi jellegű magyar fajta szarvasmarhát tenyésztők egyesületét”, avagy annak éppen ezen okból történt megtámadtatása, az ellen-tábor és laikusok előtti diszcreditálásának kísérlete volt-e helytelen, hazafiatlan cselekedet?!

IV. A t. Tanár úr kérdéses közleményéből a következő részt idézem s afelett elmélkedve levonom a helyes következtetést s a kérdés eldöntését, — mint eddig is tettem — az olvasó szakértő közönség ítélete elé terjesztem.

Ugyanis szóról-szóra ezt írja: „tudomásom van róla, hogy a múltban külföldre nagyobb számú magyar ökröt szállítottak, azonban ma már magyarországi vevők is nehezen jutnak hozzá s így a külföldi export is megcsappant”. Ezt pedig annak indoklására hozza fel bizonyos kárörömmel, hogy a magyar-erdélyi marha kihálóban van, mivel nem életképes faj.

Miért lettek nagy mennyiségben magyar fajta — és pedig — ökrök a külföldre nagy áron bevásárolva és az óriási nagy távolság következtébeni tetemes szállítási, bevásárlási költséggel odaszállítva?

Bizonyára nem azért, hogy ott nyomban nyereséggel felhízaltassanak! hiszen ott kizárólag a t. Tanár úr kedvenc szarvasmarha fajtája, a nagysúlyú és a „húsdraágaság” megszüntetésére állítólag egyedül alkalmas, szines marha tenyésztetik. Ez pedig — szerény nézetem és a legsovinistább magyar marhatenyésztők nézete szerint is — több haszonnal hízalható, mint ama erdélyi, a népies tenyésztésből kikerült és külföldre szállított ökrök.

Mindennek megvan a maga oka, úgy ennek is. Ezt pedig megmondani igen könnyű.

Csupán csakis azért nem riadt vissza a külföld és jelesen a kontinens legbelteresebb gazdája a csehországi cukorgyáros attól, hogy az utóbbi három évtizedben (csekélységem csakis ezen időről beszélhet) évenként felkeresse, költséges és fáradságos utazással az erdélyrészi jelesebb szarvasmarha vásárokat s itt összevásároljon a magyar ökrök leghatalmasabb, fiatal példányaiból annyit, amennyi szükséges neki arra, hogy télen a nagykiterjedésű és részben messzefekvő cukorrépa táblákról a répát, a szűkséget szerint a gyárhoz szállíthassa. És miért cselekszi ezt? hiszen tudvalevőleg hatalmas, erős, hidegvérű igáslova van és nagy súlyú olyan nyugati ökröt tenyésztene ottan, amilyenre a t. Tanár úr a magyar marha teljes kiirtásával kizárólag fektetni javasolja Magyarországot jelenlegi, a nagy kiterjedés miatt még beláthatatlan

ideig külterjes mezőgazdaságát s az alföldi, kevés kivétellel süppedős utakon óriás mennyiségű gabona szállítást!

Miért nem szállította tehát a csehországi cukorgyáros a répaföldekről ősszel, télen és tavasszal a répát azzal az erős hidegvérű lovával, amellyel egyesben is szánt; vagy miért nem használta e célra hatalmas nyugati ökrét és miért végeztette ezen munkát fiatal, sok pénzébe került, magyar ökörrrel?

Azért, mert először az évszázados kultúra folyamánként az évenkénti sok szántás következtében omlós, lisztszerű föld tavasszal és csapadékos enyhe télen annyira felvan ázva, hogy abba a nagytestű és súlyú hidegvérű igás ló, a természet adta kis térfogatu patájával annyira besüpped, hogy moccanni sem tud, tehát képtelen a répát a gyárhoz szállítani.

Másodszor nyugati ökre nem süpped ugyan annyira be, hogy moccanni se tudna; de azért nem használhattott e célra a multban, mert lusta vérevel, a tulhajtott tenyésztés folytán a hizékony-ságra tulságosan hajló, torha testével oly lassan mozog; egy-egy szekér répának a gyárhoz szállítása alatt, rossz tüdejé miatt is annyszor megáll lihegni, szuszhoz jutni, kinjában kétféleképpen is üríteni, még télen is, hogy az a cukorgyáros, akinek gyári irodájában és más emberjárta helyiségeiben mindenütt olvashatjuk egy, e célra kifüggesztett táblán, hogy „*az idő pénz*“ s aki ennek alapján számít is, számítása folytán, tekintettel az ottani, a mienknél is magasabb emberi munkabérekre: gazdaságosabbnak találta a multban fiatal nyugati ökrét be sem fogni, hanem nyomban hizóba állítani, mert nagy különbség van ám a kettő között a hizalási hasznot illetőleg, s ama fuvarozást az egész világon erre kizárólag alkalmas, magyar fajta ökörrrel, haszonnal végezteni; amidőn pedig arra szükségé többé nem volt, tavasszal hizóba állította s ősszel újból mást vásárolt az erdélyrészi vásárokon.

Ha kárát tapasztalta, úgy bizonyára nem cselekedte volna ezt évtizedeken át!

Igaz, hogy az illetőnél célból „külföldi export is megcsappant“ a legutóbbi időben és nem is fog újra éledni addig, amíg annyi magyar ökröt nem tenyészthet az ország, hogy külföldnek is jusson, ha a t. Tanár úr irányíthatná hazánk állattenyésztését: sohasem! De ez a külföldi export megcsappanás nem azért állott elő, mintha ott most már nem lenne szükség a magyar ökörré, avagy mintha arra jöttek volna rá, hogy ma már a magyar ökör ott haszonnal nem használható. Nem! és ézerszer nem! Hanem azért csappant meg az export, mert nem kapnak a külföldiek itten egy nagy vásáron a szükségletüknek megfelelő minőségű és mennyiségű magyar ökröt, arra pedig nincsen idejük, hogy hetekig barangolják be a különböző vásárokat azért, hogy mindeniken két-három pár ökröt vásároljanak.

Mit csinálnak tehát most? Azt mondja a német: „Wo nichts ist, hat der Kaiser sein Recht verloren“ a magyar pedig azt mondja: „Ha ló nincs, jó a számár is“. Egy csehországi ilyen cukorgyárossal folytatott szomorú beszélgetésből kifolyólag tudom már mindezeket, aki azt is mondta: „Kinlódunk tehát a mi ökrünkkel.“ Naponként csak félannyt tudunk szállítani, mint hajdan az erdélyi (Siebenbürgen, mert csak így tudja) ökörrrel, tehát dupla az ökörhajtó bér s e mellett a hizalás első időszakában csak félannyt termel ökrünk, mint akkor, amikor jármozás nélkül állíthattuk hizóba. Kárunk, vesztésünk tehát háromszoros, de mit csináljunk, ha nem vehetünk most már „Siebenbürgenben“ (Erdély), lovunk e célra egyáltalában nem használható, kinlódunk tehát a mi ökrünkkel s hozzá tette: „Wenn der Teufel in Noth ist, frist Er Fliegen!“ aztán szomorúságot és rosszalást kifejező arccal, de udvariasan megkérdezte, miért nem tenyészjtük azt az egész világon páratlanul álló igavonó ökröt oly mennyiségben és minőségben, mint hajdan, és miért tenyészjtük azt a sok ribi-rongy, apró színes marhát. (Buntes Vieh) melyet utóbbi időbeni itt jártában, szanaszét látott? S még azt is megjegyezte, hogy

bozontos szőre után (struppiges Haar) itélve, nem is lehetnek egészségesek, és hogy — nézete szerint — nem jövedelmezhetik azt, amit ama hatalmas fehér állatok! Így beszélt a számító, tapasztalt, praktikus német!

S nekem alap természetemet vissza kellett fojtanom s meggyőződéseim ellenére, az idegennek valótlan kellett mondanom, mert csak nem gyalázhatom előtte hazámat! Ötöltem, hatoltam tehát, felhoztam tücsköt-bogarat, amit hazánk állattenyésztésének ide s tova ugránczó theoretikusai, hitük és tudásuk szerint hangoztatni szoktak, hogy a magyar marhát, csak nagy kiterjedésű legelőkön lehet edzetté nevelni, azok pedig feltörektek, repcét, buzát teremnek. Aztán, hogy a magyar ökröt télen csak szabad ég alatt és csak tengeri szár, szalma és pelyva etetés mellett lehet edzetté felnevelni, ennek hiányában éppen oly puha lesz, mint a nyugati ökör. A téli szabad ég alatti tartás mellett sok hő kisugárzásnak van kitéve, ez sok takarmány vesztéssel jár, tehát későre fejlődik, rendesen, csak a betöltött 5 éves korban fogható járomba, a felnevelési időszak igen hosszú, ennél fogva költséges, az elérendő céllal arányban nem álló és túl nagy kockázattal jár, e mellett rossz hizó és tejelő s mindezekért a nagy terhek és kiadásokkal küzködő kultur gazdának nem elég jövedelmet szolgáltató s így a modern gazdasági kor keretébe bele nem pászoló, elavult portéka. Szóval úgy beszéltem és érveltem, mint némely gazdasági akadémiai Tanár ir és érvel minálunk. De kicsibe mult, hogy porul nem jártam. Már, jobb ügyhöz méltó, hamis érvelésem alatt a természettől nyert éles megfigyelő tehetséggel észrevettem németem arckifejezéséből, hogy mindenben nem ért egyet velem, vagy legalább is nem érti teljesen érvelésemet. Aztán kétkedő arccal megjegyezte, hogy a nyár folyamán legelőn tartást érti; de, hogy miért kellene oly nagy kiterjedésű legelő, azt már nem érti, lévén a majdani ökör — tinó, és nem csikó. Már pedig a csikók közül is csak azoknak szükséges az a nagy kiterjedésű legelő, amelyek versenycélokra lesznek nevelve, az ökörne pedig megtenné a jól ápolt, turnusokba osztott, kisebb legelő is. Felhozta továbbá, hogy — habár többször Erdélyben jártában látta, — hogy a fiatal ökrök (jungen Ochsen) istálón lesznek televe s mégis jól bírták a cukorrépa szállítást Csehországban s hizóba állítva, ha nem is termeltek úgy, mint a nyugatiak, de számítását azoknál is megtalálta, azt érti ugyan, hogy a szabadbani teletetés, még edzi munkabírasukat és kitartásukat, *de, hogy a tengeriszárnak, szalmának és polyvának e tekintetben mily szerepe lehet, azt teljességgel nem érti?*!

Erre már nagyon kényelmetlenül kezdtem érezni magamat s azzal akartam, — mert nem tudtam egyebet — felelni, hogy ez is olyan magyar speciálitás, mint a paprika, turóscsusza s a töltöttkáposzta (tudvalevőleg utóbbtól a beteg magyar meggyógyul, a német pedig meghal) s csak a magyar ember tudja élvezni, amaz pedig megérteni (legutóbbi ma már nem mindenki), de sógorom, aki csehországi gyárossal megismertett, kényelmetlen helyzetem láttára egy udvarias ürügygel bucsuzkodni kezdett s kiszabadított klnos helyzetemből.

Életemben akkor beszéltem hazafias állászegebenből komoly dologban meggyőződéseim ellen. De nyomban fogadalmattettem, hogy többé sohasem teszem. Hogy mennyire betartottam, bizonyítja az itt leírt sok, nem éppen kellemes igazság. Pedig ismerem a magyarnak azt a közmondását: „Szólj igazat, betörök a fejed“!

Annak leírásán kívül, hogy mennyire becsüli a külföld a magyar ökröt s most, hogy nem juthat hozzá, mennyire nélkülözi azt, azért adtam elő in longum et látum a csehországi gyárossal folytatott beszélgetésemet is, hogy a magyar erdélyi fajta szarvasmarha teljes kiirtását ajánlót. Tanár úr figyelmét reá tereljem arra, hogy ha nem is sikerült volna halomra dönteni azon állítását, mely szerint a magyar-erdélyi szarvasmarha „a hús és tej termelésre teljesen alkalmazatlan“ lenne és ha nem éppen az ellenkezőt sikerült volna napnál is világosabban kimutat-

ncm és bebizonyítanom a felhozott, előttünk álló, maradó és bármikor megtekinthető élőpéldával, mondom, ha feltéve, de meg nem engedve, ha mindez már meg nem történt volna: *még abban az esetben sem lett volna és lenne szabad ez idő szerint és még beláthatatlan időnkig kizárólag csak ama a külföld által is elismert és becsült páratlan igavonó képességű szükségességéért erre a szarvasmarha fajtára a halalos ítéletet ki-mondani s annak végrehajtásához hozzá is kezdeni sem az e téren elméleti, sem az e téren gyakorlati hazafiának.* Azért választom el egymástól e kettőt, mert amig előbbieket némileg menteni lehet az Ur Jézus ama szavaival: „Bocsásd Uram nekik, mert nem tudják mit cselekesznek“, addig utóbbiak reánk, az évtizedek gyakorlatában megöszült, erdélyrészi gyakorló gazdák és tenyésztők részére épp úgy nem lenne mentség és kegyelem, mint az apagyilkosnak! Nem lenne mentség és kegyelem még akkor sem, ha most a magyar-erdélyi szarvasmarha megmentésén, a tizenkettedik órájában külön-külön, ki-ki tehetsége és legjobb tudása szerint és vállalva együttesen meg nem ragadnók a most még nehéz küzdelmek árán sikerre, eredményre vezethető alkalmat a magyar-erdélyi szarvasmarha fajta megmentése, viszonyaink szerinti három irányban való fejlesztést s így hazánk jelen és jövőbeli közgazdaságának jövedelmezősége, felvirágoztatása érdekében.

En azonban azt is megmondom, hogy mi az oka annak, hogy cikkiró, mint akadémiai tanár, ezen kérdésben téves vizekre evezett. Ennek egyedüli oka az, hogy nálunk a gazdasági akadémiai tanár képzés nem fekszik gyakorlati alapon.

Nálunk a jobb akadémiai hallgatókat, mint gyakornokokat az akadémiaikon tovább tartják s ezekből lesznek a tanárok aszerint, ki mihez vonzódik. Az egyik lesz növénytermelési, a másik állattenyésztési szakelőadó. Elméletileg aztán lehet az illető úr kifogástalan gazda, de ha gazdákkal kerül szembe, akkor olyan komikus, néha elszomorító epizódok játszódnak le, mint amilyeneket láttunk akkor, *midőn az öregebb gyakorlati gazdasági tisztet az állam elméleti vizsgákon képesítette.*

Külföldön a gyakorlati tanszékekre meghívják a leghíresebb gazdákat és ezek nevelik az ifju gazdajelölteket. A hiba tehát nem a tanároknak, hanem a rendszerben van. Nem ártana nálunk sem egy kis vér felfrissítést belekövverni a gazdasági akadémiai tanári tudásba olyformán, hogy minden gazdasági akadémiaira, midőn az illető gyakorlati jellegű tanszék megüresedik, a legkiválóbb gyakorlati gazdák hivassanak meg erre, természetesen a nagy cél érdekében érdemük szerinti megfelelő dotációk mellett.

No de ez nem tartozik szorosan cáfolatom keretébe, csak azért említettem fel, hogy mentsem Jászberényi Andrásnak téves felfogásait, annál is inkább, mert úgy tudom, hogy 8—10 éve van már Erdélyben és elég szomorú dolog, hogy a gazdasági akadémiaikon kívül, Erdély gazdasági életét nem ismeri.

Erdélyi gazdák, szeretett ügy- és munkatársak! hozzátok emelem most már három évtizedet meghaladott, szerény gazda és tenyésztői tapasztalataimon alapuló és becsületes lelkeim diktálta, azon hazafias kérésemet, hogy azok közül, akik az itt vázoltakkal egyetértenek, senki se tétovázzon tovább, hanem álljon otthonában a gazdaságban tettel, hazánk gazdasági lapjaiban pedig tollal, a nemes, a hazafias ügy szolgálataiba!

Ne feszélyezzen senkit, — aminthogy csekélységemet sem feszélyezte, — hogy talán a muzsák nem örködtek bölcsője felett, hogy esetleg a szépirodalom berkeiben nem otthonos s ott talán eltévedhet. A gazdasági irodalomban nincsen szükség elmécsiklandozó csillogó irányra, csak egyszerű, szabatos kifejezésekre, s az, amiről szentül megvagyunk győződve, hogy nekünk és a hazának jó s ezért lelkesedni, harcba menni, s ha szükséges meghalni is tudunk: arról a legegyszerűbb, talán csak népiskolát végzett gazdatárs is meggyőzően fog irni. Csak erősen kell akarni megtanulni és tudni!

Jusson eszünkbe a boldog gyermekkor Aesopus meséjéből, a komoly férfikorra is igen tanulságos azon megdönthetetlen igazság, hogy egy vékonykát vesszót a kis gyermek is játszva tör el, míg ezt a szorosan egymáshoz tapadt, csak 30—40 éppen ilyen vékonyka vesszővel a legerősebb férfi sem tudja megcselekedni!

Ezzel önkéntelenül rábukkantunk a nyugati kultur nemzetek által az utóbbi években annyira felkarolt „Szövetkezés” eszméjének mindlunk is a gazdaság minden ágában és kiváltképpen az itt tárgyaltak sikerre vezető védelmének elkerülhetlenül szükségességére!

Ez szülte a ma még — természetesen — csecsemő „Erdélyi jellegű magyarfajta szarvasmarhát tenyésztők egyesület”-ét. Mint minden csecsemő és kis gyerek, azonképpen ezen egyesület is csak úgy válhatik testben és lélekben nagygyá, hatalmassá, a házára hasznót hozóvá, ha a gondos szülők nemcsak aggódó, jóakarattal és szeretettel — de tétlenül — állják körül a bölcsőt, nem csak így órkódnak felette a gyermekkor későbbi folyamata s annak ezer veszélyei közepette, hanem ha anyagilag és erkölcsileg támogatják mindaddig, amíg önerejével is meg tud küzdeni az életnek oly sokszor felvonuló kegyetlen viharaival!

Ezt az édes, ezt a kedves, ezt a mi nagyreményű gyermekünket majdani késő vénségünk tehetlen korszakában hazafias szent célunknak oly szellemi tehetséggel és annyira erős karrali istápolóját, amelyenné zsenge korától felneveltük: álljuk körül most és mindvégig azzal a gondos, minden pillanatban tettere kész, érette akár az életet is feláldozni tudó, szülői szeretettel vegyük körül, mint ezt a nemző egyideig szívük alatt hordozó, aztán világra hozó édes szülők Isten által a fajfentartás céljából a beléjük ojtott ösztönből kifolyólag magzatjukkal az emberi életben cselekszik.

Hiszen mi hordoztuk — ki-ki a saját szívében elrejtve — egyideig az életképes csirát, aztán mi szültük, hoztuk a világra azt az édes, azt az aranyos csecsemőt! Neveljük tehát fel azt a mi testünkben való testet, azt a mi vérünkben való vért sem anyagi áldozatot, sem szellemi és testi fáradságot nem kimélve oly nagygyá, oly hatalmassá, győzni-diadalmaskodni tudóvá, amennyire képesek vagyunk, amilyenre csak minden idegszálunk megerőltetésével feldédelgetni, felnevelni, izmossá fejleszteni tudjuk, hogy legyen az késő vénségünkben büszkeségünk, vigaszunk, jutalmunk; hogy a jól felfogott és teljesített kötelesség nyugodt és felemelő érzésével, tudatával és bizonyosságával nyugtathassuk meg lelkiismeretünket az iránt, hogy hazánk jövőbeli közgazdasági boldogulására tehetségünk szerint mindent megtettünk; hogy amidőn már halhatatlan lelkünk az égbe költözött s testünk visszaadott az anyaföldnek, amelyet annyit szántottunk, boronáltunk, hengereztünk, hol lazítottunk, hol tömörítettünk, amelyet annyi verejtékkel, olykor keserű könnyhullatással öntöttünk és mely áldott földnek barázdája a reá hullott minden csepp izzadságot ezerszeres aranykalással hálálta meg akkor is a mi fáradságunk, a mi bátorságunk, a mi áldozatainknak gyümölcsét igazában élvező unokák ép oly hálátelt szívvel és büszkeségtől dagadó kebellet állva gondoljanak reánk, miként a világ legelső tenyésztő nemzete, a gazdag és hatalmas angolországi kortársak tisztelhetik azon őseiknek emlékét, akik nem várták, hogy a sült galamb a szájukba röptüljön, nem mentek alamizsnát koldulni a szomszédba, sem pedig zsidárusként összcsvásárolni onnan azt a portékát, ami ott már nem használható, felesleges, értéktelen, hanem akik a saját talaj-érgal és gazdasági viszonyaiknak számításba vételével önerejükkel alapozták meg a világhírű telivér lovat, a vadászlovat (Irlandus), a hegyi ponnyt (Kob), hatalmas igás lovaikat, a hús- és tejelő-marhák királyát, a „Shorthorn”-t és a „Jersey”-t, a „Yorkshire-i” és „Berkshire-i” sertést, a legkiválóbb hús- és tejelő-juhokat, kecskéket, baromfiakat stb. stb. és mindent önerejükkel, a sajátjukból!

És mi, mi magyarok eddig mit tenyésztettünk ki az ősi fajtákból a mi viszonyaink és a mai gazdasági kor kívánalmi és igényei szerint???

Szegyénpir szökik arcomba, amidőn most leírom, hogy a mangalica sertésen kívül *semmit!*!

Nem is szeretek — s azt hiszem mások sem szeretnek — erre gondolni ép úgy, mint a lidércnyomásra!

Pedig ha kellemetlen is, ha megszegyénítő is, gondolnunk kell reá, mint a rosszra, mint az általunk elkövetett bűnre, és töprengeni kell rajta. Ennek is, annak is az emlékebe visszaidézése s lelkiismeretünk folytonos vizsgálata — bármennyire bánt és önmagunk előtt megaláz — feltétlenül szükséges azért, hogy így is, úgy is megjavulhassunk! Mindkét esetben legveszedelmesebb az emberi egoizmusból eredő önámítás, a lelkiismeretnek elaltatása, ami rendszeren megrögzöttségre vezet s utána ép úgy bezáródik soha többé ki nem nyithatólag a megjavulás útjának kapuja: amiként soha többé ki nem nyithatjuk azt a Wertheim-szekrényt, melynek kulcsait ajtajának becsapása előtt gondatlanul behánytuk.

Ne ámítsuk tehát magunkat, magyar-erdélyi Gazdatársak! Ne engedjük meg-megszólaló lelkiismeretünket elaltatni sem a sátán, sem azok által, akik — habár bona fide beszélnek és irnak is —, de „nem tudják, mit cselekszenek”. Annál kevésbbé követhetjük tanácsaikat mi a természet gyermekei s annak alaposabb ösmérői!

Ehelyett minduntalan a legszigorubbán vizsgáljuk lelkiismeretünket, mely — ha el nem altattuk, ha el nem fájtottuk — kristálytisza, jó tükröként fogja megelőző életünk hü jépét visszautkrözni. De jelen esetben még hátrább is vissza kell mennünk s a kellő pietás szemmel tartásával még azt is kutatnunk kell, hogy e téren mit mulasztottak el esetleg elődeink? Nem azért, hogy hibáztassuk vagy pláne emléküket bántssuk, hanem hogy okuljunk és az esetleg általuk elmulasztottból azt, ami még nem késő, saját erőnkkel mi alkothassuk meg.

A régi erdélyi lónak, amelyet én még ösmertem, egy 30 éven felüli „Tündér” nevű kanza példányát lovagoltam is s amely jófajta mindig úgy állott előttem, mint a dajkamesék sárkányai és tündereinek fogalma, három válfajára lehetnénk mi büszkék, tárcánk pedig duzzadt, t. i. a nemes nagybirtokosok tulajdonában sok ezer számra állott, nagyobb lovakból kitenyészett, nagy és mégis könnyű, kitartó Carossierekre s ugyanilyen hátasokra; a köznemes, u. n. „Lófi” székelyeknek kisebb sárkányaiból kitenyészett könnyebb jukkereinkre s a havasok rengetegei kis mokánylovaiból angol mintára kitenyészett „Kob” jainkra. De hát ennek a fajta lónak még emléke is annyira elvész már a múlt kódében, hogy az utánunk következő generáció talán csak a dajkamesék köré fogja sorozni. Ezen már nem segíthetünk, csak fájlalhatjuk és okulhatunk rajta.

De vizsgáljuk csak tovább lelkiismeretünket. Csak a régi erdélyi lovat fájlalhatjuk-e, csak ebben rejlik-e anyagi veszteségünk és nemzetgazdasági hirnevünk sűrű homályba burkoltsága egyaránt?

Tegye minden ahoz értő erdélyrészi gazda a kezét a gyakorlati élet tapasztalatai által reális ítélőképességüvé csiszolódott, természetes esze által fegyelmezett szívére és feleljen: nem szenvedett-e a nemzeti vagyonosodás és szenved még nagyobb csorbát azáltal, hogy a külföld hiába kínálja nekünk, az annyiszor hangoztatott szegény nemzetnek duzzadt tárcáját az általa is szükségelt, páratlan igavonó azon magyar ökörért, melyből még a közelmúltban mennyiségben is, minőségben is bőséges volt a kínálat s melyekért az annyira szükséges ezresek csak úgy özönlöttek be hazánkba és amely pénz főleg az erdélyrészi székelyföldi és az u. n. „Mezőségi” azon „kisembereket” emelte vagyoniilag, akik a tejértékesítési gócpontoktól annyira távol laktak, hogy erre adófizető képességüket és megélhetésüket haszonnal nem alapíthatták. Aból pedig, hogy máról-holnapra igényes s esetleg rossz tüdejű nyugati tehenet adjanak kezébe s az állami vajmester eldarálja előtte s távolabbra is szállítható, finom thea-vaj készítésének mesterségét: nem képes megélni, adót fizetni, annál kevésbbé jólétre szert tenni az a mezőségi oláh paraszt, aki a bányázkodáskor egyetlen lakószobájában él nagy családjával, kecskéjével, sőt

még a télen malacozó kocájával is; de még a székely sem, akinek szegényebb részénél szintén általános a jelzettem, leellő apróbb állatokkal egy szobában való élésnek szokása.

Tessék csak elképzelni egy ilyen emberek és állattól tulzsfolt szobát, melynek ablak-szélei tél kezdetével agyaggal azért kenetnek be, hogy tavaszig ki ne nyitassanak s tényleg nem is nyitattak ki; amely szobában az emberi és állati tüdők által elhasznált és kilehelt rossz levegőt még utóbbiak bélsara, annak erjedése folytán elillanó ammoniak (ez gipsz ráhintéssel bizonyára nem lesz a talaj részére lekövte), továbbá a leellet juhok, kecskék és kocák az ilyen természetű actusnál az anyaméhből kilöködő és senyvedésük által pestises büzt terjesztő valadékaikat is odaképzeli és — horribile dictum — a kis gyermeket nem is ideszámítva, csak annyit jegyezve meg, hogy minden tekintetben azok sem angyalok! Már most méltóztassanak arra a thea-vajra gondolni, melynek tejét a nem tisztá, de büzös és az ezerféle, köztük typhus- és scarlat-bacillusoktól hemzsege családjánya fejte a lakóháznál semmiesetre sem külön istállóban, szűrt le és kezelt egy ideig a lerajzolt emberi és állati köztársaságot alkotó lakószobában. Hiszen tudvalevő, hogy a tej az élelmi cikkek közül a legnagyobb mértékben — úgy szólva — vonja magához a büzőket s az azokkal járó bacillusokat, melyeknek nyugalmas otthont nyújt.

Ezzel szemben méltóztassanak azt is meggondolni és számításba venni, hogy az itt minden tulzás nélkül esetelt viszonyok között élő székelyt és még inkább a mezőségi oláhot nem kellett és nem kell megtanítani a magyar tehénnel való bánásmódra s az attól származó üszöborjuknak tehénné, a himnemű ivadékoknak pedig olyan ökörré való telnevelésére kioktatni, amilyet nemcsak a magyarországi nagy uradalmak igényelnek és beláthatatlan ideig nélküle haszonnal gazdálkodni nem tudnak, hanem amilyenl a csehországi cukorgyáros is meg volt elégedve és vásárolna ma is, ha kapna. Megtanulta annak az ökörnek a felnevelését az erdélyi részek mindkét nemzetiségű népe apjától, nagyapjától, az — úgy szólva — annyira vérévé vált, hogy attól az ingyen, vagy az ingyenhez közel álló állami tarka tehenek adományozásával sem lehet eltántorítani.

Az volt-e és jelenben is az-e a jövedelmezőségre vezető állattenyésztési politika, amely a helyi viszonyok ismerete nélkül elakarta és elakarná most is zárni az erdélyi részek ama vidékeinek népét attól a szarvasmarha fajtanak tenyésztésétől, amelynek sikeres, jövedelmező tenyésztése a vérében van, melynek ökreit, bármint szeretné is a külföld, ma már nem képes exportálni, mert *„már a magyarországi vevők is csak nehezen jutnak hozzá”,* mely fajta közepes ökreinek párja jelenleg 1200—1300 korona, a kiválóbbaknak párja pedig 1600 koronáig fizetetik; azt kell e védeni minden igaz magyarnak, hogy ettől a keresetforrástól ama nép mielőbb megfosztassék és a jelzettem körülmények közötti *illatos* thea-vajból való adófizetés és az abból való megélhetésre szoríttassék; avagy az volt-e a helyes, férfias cselekedet, amidőn több, a helyi viszonyokat alaposan ismerő s annak jövedelmező állattenyésztési politikáját helyesen megállapítani képes, erdélyrészi gazda és igazi szakértő állami hivatalnok megalapította az „Erdélyi jellegű magyar szarvasmarhát tenyésztők egyesület”-ét azon célból, hogy megmentse az egyesület címében foglalt kiválóan becses marhafajtát attól a sorstól, amely a hajdan nagyszámu „erdélyi” lovat kiirtotta, örökre elhantolta s mely egyesületnek a már vázoltam s annak tenyésztésére vonatkozólag kijelölt három irányu célján kívül még azon nemes, hazafias feladatát kell megoldania, hogy szóval, tettel, tollal, teljes erkölcsi súlyával híven és becsületesen informálja mindazon magas „tettekben tényezőket”, akik hivattva vannak hazánk állattenyésztési politikáját irányítani, akiket ezen fontos feladatuk megoldásában a legjobb, a legnemesebb, hazafias intenciók vezérelnek ugyan, de az erdélyrészi viszonyokat természetesen annyira, oly apró részletekre kiterjedőleg nem ismerheti, mint mi, akik itt születtünk, akik ennek a földnek szeretetteljes ápolásában töltöttük el életünk tavaszát,

nyarát, őszét s most kezdünk havas, zuzmarás, fehér fővel betelni s habár nincs kétségünk abban, hogy az az áldott anyaföld, mely a beléje fektetett szorgalom és kitarással párosult tudásnak egy életen át bőséges kamatját adta meg nekünk, nemsokára — egyikünknek előbb, másikunknak utóbb, de mindnyájunknak hűségesen megadja azt az örökös pihenőt, amelyet egy hosszú élet fáradságos munkájával kiérdemelhetünk: ennek tiszta tudatában — bármennyire egoisták lennénk is — mi, a most még élőknek szempontjából, zavartalanul adhatnók át magunkat a mi korunkban már nem annyira kifogásolható nyugalmasabb életnek, megkimélhetnők magunkat az ilyen szokatlan és éppen ezért fáradságos fejtegetések megírásától. De azt már nem tehetjük, annyira csak nem alázhatjuk le magunkat saját magunk előtt s az utókor ítélőinek szemmel tartásával sem, hogy azt, amit látunk és tudunk, hogy nem helyes és viszont azt, ami helyes; a jövő közgazdaságára kárral jár, avagy arra hasznót hozó: kényelemszeretettől, nembánomságból elhallgassuk csak azért, mert érezzük, tudjuk, hogy nekünk már úgy sincs sok hátra, mi már így is úgy is megélünk, „aki pedig hátra marad, tegye be az ajtót“.

Ha így elvekkél, helyesebben elvtelenül akar-nók bevégezni eddigi munkás életünket, megfordulna testi sirjában az a halhatatlan költőnk, aki megírta, hogy „Csak sást nem zenek a sasok és nem szül gyáva nyulakat Nubia párdúca!“

Nem lennénk-e méltatlan korcs-szülöttei azoknak az ősöknek, akik karral, karddal, vérüknek hullatásával, életüknek s vagyonuknak a haza oltárán való feláldozásával mentették meg, tartották meg nekünk ezt az édes hazát?!

Nem erkölcsi szent kötelességünk-e ez nekünk is? Az! ezerszer és milliószor is az! Csak az idők változásával a módban és eszközökben kell különbséget tenni. *Mindent a maga idejében és módjával!* Ez egyik sarkalatos tétele gazdasági üzemünk jövédelmességének is.

Ma már nem karddal, vérrel étellel, hanem karral és vagyonnal kell megmentenünk, fenn-tartanunk és gazdaggá tennünk, a külföld előtt becsültté, tiszteltté fejlesztenünk a hazát! A kar alatt nemcsak a phisikai erőt és munkát értem, hanem értem a minden pályán szükséges szellemi tőkének a legnagyobb szorgalom és kitarással, mindig kellő helyeni és körülmények közötti felhasználását és érvényesítését erőforgácsolás nélkül, mindig csak az előre, jól megfontolt és tervszerűen kidolgozott cél eléréséhez szükséges mérvben alkalmazva.

Vagyon alatt pedig nemcsak azt a számokban kifejezhető, hogy úgy mondjam, kézzel fogható értéket értem csak, amely minden életképes üzemhez, vállalathoz még az „Erdélyi jellegű magyar fajta szarvasmarhát tenyésztők egyesületének“ programjában vállalt céljai megvalósításához is, feltétlenül szükséges; hanem értem, ennél talán még nagyobb mértékben azt a vagyont, azt a szellemi tőkét, amelyet a fiatal korban inkább elméletben, de gyakorlatban is, a megletebb korban, az élet küzdelmeinek korszakában pedig minél több, éles megfigyeléssel megszerezhető tapasztalatok gyűjtésével lehet és kell megszerezni s ezt a vagyont a számokban kifejezhető vagyonnal együtt meg kell tanulni, tudni kell jól megfontoltan, szinte matematikai pontossággal kiszámítva, mindig oda fektetni be, ahol nemcsak, hogy el nem vész, hanem ernyedetlen szorgalom és fáradságot nem ismerő kitarás mellett busán kamatozik, megduplázódik, aztán megsokszorosodik. Vagyis a jól és kellő helyen, szorgalommal és kitarással befektetett, de feltétlenül tapasztalatokon alapuló szellemi tőkéből, számokban kifejezhető vagyon lesz!

Igy képződik az egyes ember vagyona az egyesek vagyonából a nemzeti vagyon, ami édes magyar hazánk vagyona! S valamint azt látjuk, azt tapasztaljuk, hogy napjainkban a városok és községekben azoknak a polgároknak vajmi kevés tekintélye van, akik napról napra csak tengetik az életüket, vagyonuk fokozatosan csökken, bármily becsületesek legyenek is: megfordítva pedig a városok szerény, igénytelen polgárai sorából reális, becsületes, kitartó munkával és jó számítással egy bizonyos fokra vagyonosodott ember általános tekintélyre emelkedik, bevásztják városatyának és nemcsak a polgár-

mester parolázik és sörözik vele, hanem az a főispán is, az a Kegyelmes úr is megszólitja, kezét nyújt neki, aki annak előtte éppen úgy meg sem látta, miként az utunkban mászkáló férget meg nem szoktuk látni: azonképpen egy világrészben a szegény koldus nemzetéről vagy nincsen tudomása gazdag, tekintélyes nemzeteknek, vagy ha igen, erkölcsileg csak úgy rugdossák, akár a ménesben, ahol a gyenge, gyáva, élhetetlen kancát, rendesen rugja, harapja a többi kanca!

A konkluzio pedig mindebből az, hogyha méltók akarnánk lenni az ősökre s a megváltozott idők egészen más viszonyai között meg akarjuk menteni és legalább is oly tekintélyben fenn akarjuk tartani e hazát, amint ezt az ősök tették: akkor necsak verjük a mellünket azzal, „hogy a kutyafáját magyarok vagyunk!“ necsak az ősök által szerzett dicsőségből és nymbusból akarjunk urasan megélni, necsak mindig a kész után nyuljunk, hanem a hazairánti kötelességből tegyük meg mindazt, amivel a megváltozott idők viszonyai között a hazát és a magyar nevet még becsültebbé, még tiszteltebbé, irigyeltté tehetjük, amint ezt elődeink tették!

Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha szemelőli sohasem tévesztve a hangyaboly piciny munkásainak egyöntetű, gépszerű pontossága és mintegy vezényszóra történő, testükhöz mért csodás eredményű munkásságát, a már jelzettem módon és eszközökkel, hazánkat fokozatosan vagyonosá és végezetül gazdaggá s így kifelé tekintélyessé, imponálóvá emeljük, változtatjuk át!

Eme nagy, magasztos, célravezető, óriási munkából akarja magának kivenni az oroszlan-részt az „Erdélyi jellegű magyar fajta szarvasmarhát tenyésztők egyesülete!“ Ezen hazafias munkájában sorakozunk a kibontott, az igaz, a célravezető ügy, a meggyőződésnek lelkesítő tudatában erős karral fennen lobogtatott zászlója alá! S miként a hangyaboly piciny munkásai közül egy sem áll félre az egésznek munkájából, hanem ellenkezőleg, lázas sietséggel veszi ki abból a csodás eredményű munkából egy járnai alig kezdő kis gyerek által észrevétlenül eltaposható minden kis fereg a saját, piciny testét jóval meghaladni látszó munkarészt: azonképpen ennek a hazarésznek minden fia vegye ki magának a saját részét együletünk magasztos célú, közhasznú munkájából, amely csakis így lehet a hangyaboly csodás munkájához hasonló eredményű.

Elsősorban természetesen az erdélyrészi gazdáknak mindama faktoroknak kell tömörülni az egylet körül, akik tekintettel illusztris állásukra, eme országrész közgazdasági felvirágztatására befolyást gyakorolni hivatva vannak. Meg vagyok azonban győződve, hogy az őseiktől örökölt vér sarkalta hazafias érzés és áldozatkészséggel mindazok sorakozni fognak az egylet zászlója alá és segíteni fogják ama zászlóra felirott nemzeti nagy célok megvalósításában, akik ha személyesen ma nem is foglalkoznak gazdasággal, de tekintélyes földbirtokaik vannak, melyeket egykor gyerekeik, utódaik személyesen fognak felvirágoztatni. Sorakozni fog a hazafias áldozatkészségéről ismeretes oly fényes tradíciójú s nagybirtoku főpapság és sorakozni fog állás- és foglalkozás-különbség nélkül e hazának minden fia, aki annak jövőbeli gazdagságát, tekintélyét szíven hordozza s akinek az Isten öröklött és saját szorgalmával szerzett annyi vagyont adott, hogy sem maga, sem családja meg nem érzi az egylet 400 koronás alapító tagságának évi 20 korona kamatját, vagy három évi kötelezettséggel egybekötött évi 20 korona rendes tagsági díjat.

A magyar haza sorsa és jövő nagyságának illetékesen megvalósíthatásának eszméjétől lelkesedni tudó minden jó hazafihoz azon esdeklő kérését intézi az „Erdélyi jellegű magyar fajta szarvasmarhát tenyésztők egyesülete“: „Adjatok, adjatok, amit Isten adott!“ S az a végtelenül jó, az a végtelenül igazságos és mindig érdem szerint jutalmazó Isten ezerszeresen vissza fogja pótolni azt, amit a haza vagyonosá, gazdaggá, tekintélyessé, tiszteltté fejlesztésének szent oltárára áldoztunk!

És végezetül arra kéri ez az egylet mindazokat, akik alapos ismerői az egyletet megalakító és körül eddig sorakozott férfiaknak; akik meg vannak győződve egyfelől azok tiszta jellem- és becsületeségéről, másfelől pedig

arról, hogy tapasztalataikon alapuló gazdasági multjok s azok tényleges eredményei nyomán az itt fejtegetett nagy kérdés elbírálása és eredményes megoldására emberileg képesek: mindazok szóval és tollal segítsék ez egyesületet abban, hogy felvilágosíthatassanak az állattenyésztési irányítási hivatott illusztris tényezők arról, hogy az ott — nemesnek ugyancsak nem mondható intenciókból — elterjesztett s talán hitelre talált azon rágalmak, hogy ez az egylet néhány ember magáncéljainak elősegítésére kartellszerűen létesített volna, csak egy beteg léleknek jó és rossz között különbséget tenni nem tudó, jellemtelenségre hajló s beteges képzelődésében illet másokról is feltételező, szánalomra méltó természetének szüleménye s nagy együletünknek nemes, e célját kizárólag az általam itt kifejtett nagyszabású s hazánk jelen és jövőbeli közgazdaságára áldást hozó terveinek megvalósításaként teszi.

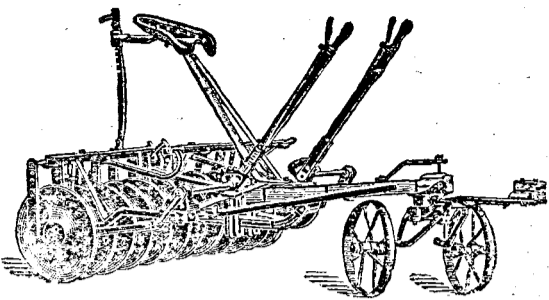
A jövő be fogja igazolni ezt, de azt is, hogy helyes úton járunk, midőn egész Erdély állattenyésztési irányzatait céltudatosan rendszerbe öhajtjuk szedni. Mert a — magyar-erdélyi fajta szarvasmarha kincs, köszörületlen gyémánt, melyet a laikus nem, csak a valódi szakember tud felismerni, értékelni s aztán szakszerűen kicsiszolva általános bámulat tárgyává átformálni. Pedig mindenki, az ahoz nem értők előtt is, ott fekszik a gyémánt, szinte kínálja magát, sokan bele is botlanak, de tovább rugják!

Vagy amint „A magyar-erdélyi fajta szarvasmarha standardja“nak megállapításánál irtam: „Úgy képelem a magyar marhát, mint egy jól konstruált hangszert, teszem a hegedűt, melynek kontár vályogvető cigánykéztől eredt hangjaitól menekülünk, míg avatott kezek lebilincselő, csodás hangokat csálnak ki ugyanabból a hegedűből, mely hangok szívünk-lelkünk mélyébe hatolva elfeledtetik velünk a rideg valót; idegzetünket s azok központját, az agyszerkezetet egy képzel, csábos világba vezetik, amelyben minden szép, gyönyörűség, fenséges és a mámornak ezen extázisában ki-ki elfeledi búját-bánatját, anyósát s csak azt a barna, csodáskezű művészt látja, aki ama kis szárazfából kicsalt mennyei hangokkal megrészegítette és egy tündérvilágba ragadta magával! S amiképpen a Rácz Pali, Berkes Béla, Bunkó Vince, Banda Marci, az öreg Salamon és Pongrácz milliókat hegedültek össze a vigadásban pártját ritkító magyartól (utóbbi kettő nagyrészt tőlünk erdélyrésziektől), azért mert nem röstellettek nap-nap után egész éjszakákat áthege-dülni: azonképpen közülünk, magyar gazdák közül is azok, akiknek természetből jó szemük és megfigyelő tehetségük van, ezen tehetségüknek ambiciózus, szorgalmas, kitartó fejlesztésével különös tekintettel azon közmondásra, hogy a „Gazda szeme hizlalja a marhát“, folytonos figyelemmel, utánnézéssel, ellenőréssel olyanná tenyészthetik ki a magyar marhát, ezen három irányban is kitenyészthető és már egyesek által ki is tenyészelt, alkalmas, jó és hasznót hozó anyagot, hogy ennek révén milliók és milliók fognak befolyjni ebbe a gazdag földje dacára is szegény országba s akkor előttünk, a gazdasági kultúra mezején alkotni tudó erőnköt bebizonyított nemzet előtt az angolokhoz hasonlóan kalapot emel az egész világ!“

Most az „Erdélyi jellegű magyar fajta szarvasmarhát tenyésztők egyesülete“ körül olyan fáradságot és akadályt nem ismerő férfiak tömörültek már eddig is, akik az általuk előállított élő példakkal bebizonyították, hogy ama gyémántot köszörülni tudják, ama hegedűn játszani is tudnak s hazafias örömmel készek másokat is megtanítani arra, s amidőn a még csatlakozó lelkes hazafiak erkölcsi, szellemi és anyagi erejétől duzzadtan a program megvalósul, az ige áldáshozó testté válik: akkor ki fog tűnni, hogy ez az állapot jobb lesz a gazdákra nézve, amit előmozdítani nekünk elsőrendű feladatunk, mert hiszen gazdák vagyunk, de jobb lesz a fogyasztásra nézve is, ami szintén nem lehet előttünk mellékes, mert hiszen magyar honpolgárok vagyunk!

Radnóth, 1911. január hó 24.-én.

Sperker Ferenc,
az erd. román. kath. Státus
alapítványi uradalmainak
jósággazgatója.

Hullámos tárcsájú tárcsásboronák

tagadhatatlan az **egyedül tökéletes** munkát végző **tárcsásborona**, mit a magyarországi gazdák számtalan elismerése is bizonyít. könnyebben jár, jobban fordít és porhanyit, mint a **homoru tárcsa**. Mielőtt homoru tárcsásboronát vásárolna, nézze meg avagy érdeklődjön a **hullámos tárcsájú tárcsásboronák** számtalan előnyei felől.

Mielőbbi megrendelést kérünk a tavaszi időnyre, mert a **kereslet** igen nagy.

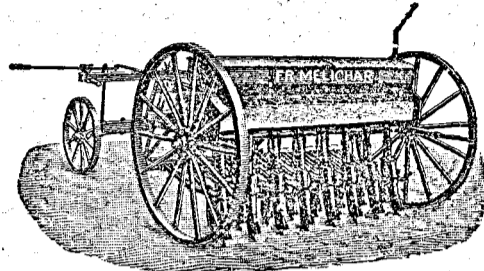
Az eredeti „**Melichár**“-féle „**Unicum Drill**“ egyetemes sorvetőgép, ugyancsak célszerű szerkezete, mint munkateljesítése tekintetében az összes többi gyártmányok között az **első helyet foglalja el**.

Könnyen átalakítható műtrágyának sorba való hintésére szolgáló **műtrágyaszóró készülékkel**.

Utánzatoktól

tessék

óvakodni!!!

Csak az eredeti „Unicum Drill“-a a legtökéletesebb sorvetőgép.

Bächer Rudolf–Melichár Ferencz cégnél.

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond**

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 68-ik szám.

2015

Árjegyzék, árajánlat kívánatra bérmentve!!!

Nagyobb uradalmi irodák, előkelő magánházak, közjegyzői-, ügyvédi-, főszolgabírói-, körjegyzői irodák, egyesületek, bankok, gyárak és mindennemű nagy vállalatok és üzemek

Ma már írógéppel leveleznek.

„SMITH PREMIER“

(Smith Prémium)

írógépeket, melyek a ma létező összes típusok között — látható, tiszta írásukkal (két színben), rendkívül egyszerű kezelésükkel (bárki egy félóra alatt megtanúlja), soha el nem romló szilárd szerkezetükkel — **versenyen felül állanak**

a legjutányosabb árban és kiválóan előnyös fizetési feltételek mellett árusítja

Az Agrárbank és Takp. R. T.

Gazdasági Közvetítő Osztálya

Kolozsvártt, Mátyás kir.-tér 26.

2535/1

Levélbeli kérdésre azonnal küldetnek az eladási feltételek és írásminták. Személyesen érdeklődők fentti helyiségben megtekinthetik a raktáron levő gépeket.

Gmeiner E. gépszijgyár Brassó.

Ajánl saját gyártmányu:

Elsőrendű szimpla és dupla színbőr-gépszijat 600 mm. szélességig.

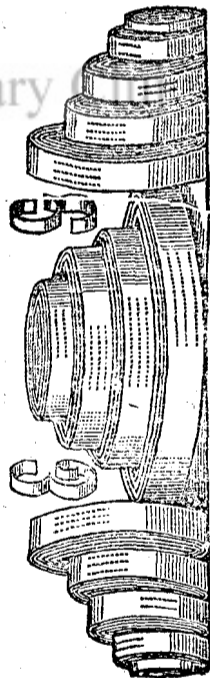
Többféle varró és kötőszijat legjobb minőségben.

Elsőrendű gépszijbőröket javításokhoz minden vastagságban.

Azonkívül szállít legjobb minőségű gép- és hengerolajokat, gőzgépek és motorok kenésére

Ajánlatok és minták megkeresésre.

2275

A „Nagyszebeni Földhitelintézet“-től

10–50 éves lejáratu

olcsó ingatlan jelzálog-kölcsönöket, szerzek konvertálók más intézeti terheket, rendbeszedem egyúttal az elhanyagolt telekkönyvi birtok és teherállapotot, kagyors és költséget kiméltó eljárással.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet“-től adó- és egyéb levonásmentes, óvadékképes, különösen katonai óvadéku alkalmas, a főzsdéken is jegyzett 50 év alatt kisorsolándó

4 1/2 %-ot tisztán jövedelmező zálogleveleket. A szelvények költségmentesen az intézetnél Nagyszebenben és a „Kolozsvári Kereskedelm. Banknál“ kifizettetnek. 2018

A legmegbízhatóbban közvetitem: magán- és bérházak, birtokok és bérletek, erdők, bányák és ezek termékeiuek adás-vételi ügyleteit. Telefon: 859. sz.

Erdélyi erdő-, faanyag- és bányauignökség GOMBOS BENŐ Kolozsvár, Ferenc József-ut 7.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet“ kizárólagos uignöksége

A Hunyadmegyei

Első Gőzeke-Vállalat

elvállal két mozdonyu Fowler-féle gőzeke garniturájával Erdélyben tavaszi és őszi bérszántást, ugyszintén rigolozást.

Szerződés kötés esetén szántató kívánságára jó minőségű kőszénről vállalkozó gondoskodik.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

Barcsay Andor dr. országgyűlési képviselő,

Budapest, IV. Molnár-utca 11.

2016

Szőlő oltványokat

a legkiválóbb bor és csemegefajokban

amerikai alanyvesszőket,

Riparia portális, Monticola és Hybrid fajokban hazai

sima s gyökeres vesszőket

a legjobb minőségben szállít a saját nagy kiterjedésű, mintaszerűen kezelt telepek és szőlőgazdaságából

Ambrosi Mihály erdélyi első szőlőoltvány telep tulajdonosa

Medgyesen.

Tessék árjegyzéket kérni.

2517

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁRT, Szentegyház-utca 3.

Ajánlja általánosan elismert saját műhelyében készült

FÉRFI ÉS NŐI CIPŐ RAKTÁRÁT.

Vidéki megrendelések mérték után de legbiztosabban egy használt, a lábra találó cipő beküldésével a egjobb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesíttetnek.

2019

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10. II. em. Alakult 1900.

Biztosítási alap

Alapítványok a kormány hozzájárulásával	1,981.700.— K.
Tartalékok	1,933.963.54
Összesen:	3,915.663.54
1901. évi fölösleg	90.349.— K.
1902. " " "	59.782.26
1903. " " "	109.331.78
1904. " " "	72.438.23
1905. " " "	61.730.60
1906. " " "	39.243.65
1907. " " "	41.877.32
1908. " " "	81.088.76
1909. " " "	106.589.64

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből egy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1903. évben jégkár ellen biztosítottak 4%-os díjvisszatérítést kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2%-os díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adják fel biztosításukat 5% engedményben részesültek. Az 1907. és 1908. valamint 1909. évi üzletfelesleggel pedig tartalékainkat gyarapítottuk, úgy hogy 1909. év végén a tartalékok 1,933.963.54 koronára ragnak.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

2008

Az igazgatóság.

A LEGNAGYOBB ÁLLAMI ÉS ELSŐ DIJAKKAL KITÜNTETVE

Bogyay Gyula tájkertészete

tájkertész és kertépítő

BUDAPEST

Telefon 25-33. Kerttechnikai iroda: Telefon 25-33

2278

VII., Gizella-ut 15.

(Lakás: Stefánia-ut 1. szám.)

Haszonbérbe adó

1911, esetleg az 1912.

gazdasági év kezdetétől hosszabb időre, egy közel 400 k. hold szántó, kaszáló és I-ső minőségű vetett legelőből álló, három évtizedet meghaladó, nagy állattenyésztésre fektetett, belterjes gazdálkodással sokszorosán átrágyázott, kiváló termő erőben levő földbirtok öszvetéssel, lóherésekkel, 30 k holdon felüli kitűnő, 4-szer kaszálható luczernással, modern gazd. felszereléssel, kőből téglából épült, cseréppel fedett bőséges gazd. épületekkel. — Továbbá eladó egy 3 éves, erős csontozatu, hatalmas szélestestű, jó mozgású és vérű, hámba betanított muraközi sárga mén.

Értekezhetni: Sperker Ferencz földbirtokossal.

Lakása: Szentdemeter, u. p. Nagy-Kend.

2537

3

waggonnyi szénát

adhatok el.

Lapusnyak, u. p.

H.-DOBRA.

Illyés Szávin körjegyző.

2526

Keresek gazdaságomba egy gépészt,

aki a kovács-munkákat is

ollássa.

Dr. Ákontz János

Bethlenszentmiklós.

2539

SZŐLŐOLTVÁNY-ELADÁS!

Az idei esztendő a peronosporának óriási mód kedvezett és az oka, hogy az egész országban nagy pusztításokat is végzett. Ellette nagyrészt az oltványokat és vesszőket is és aki ilyen oltványból vagy vesszőből ültet, eredménytelen lesz a telepítése.

Büszkén állithatom, hogy összes oltványaim és vesszőim mind egy szál peronosporamentesek és így nemcsak kifogástalan anyagot, de hosszúéletű tőkét is adok vevőimnek. Minden érdeklődőt szívesen látok, hogy ezen állításom valódiságáról személyesen győződjenek meg.

Csoda szőlő; a legbővebben termő szőlő. 100 hektolitert terem holdanként s amellet jó zöldfehér bort ad.

Pozsonyi fehér; legújabb európai hybrid, 1 hold 70-80 hl. terem. Rendkívül buja növésű s így öreg szőlőkben a hiányok pótlására alkalmas, már az első évben 150 cm. magasra megnő. Hóra kitűnő, nem rothad, ez a jövő szőlője.

Muscat Ottonel; a legfinomabb bort termi; zamatos erős, ezukorfoka október közepére 26-28 fok, igen bőtermő, gyenge borok feljavítására alkalmas. **Ezek ára:**

1000 gyökeres fásoltás	200 korona
1000 2 éves gyökerű fás vagy zöldoltás	220 korona
1000 gyökeres zöldoltás	180 korona
1000 sima zöldoltás	100 korona
1000 gyökeres nemes vessző	50 korona
1000 sima nemes vessző	20 korona

Szőlőoltvány legjobb fajokban.

Régi szőlők hiányainak pótlására 2 éves gyökerű, egyedül alkalmas régi telepek földözására, ezre 200 K

Gyökeres fásoltvány, ezre	180 K
Gyökeres fásoltvány szépséghibával, olyan kötelezettséggel, hogy 95% megered belőle, ezre	90 K
Gyökeres zöldoltvány, ezre	170 K
Sima zöldoltvány, ezre	90 K
Gyökeres Ripária Portális I, ezre	30 K
Gyökeres 2 éves I, ezre	40 K
Sima Ripária Portális vékony II, ezre	20 K
Gyökeres hazai nemes vessző, ezre	40 és 36 K
Sima hazai nemes vessző, ezre	10 és 8 K

legjobb fajokban, teljes jótállással, azon kötelezettséggel, hogyha a küldött anyag meg nem felel, azt visszaveszem s pénzt visszaadom. 2529

Nagy árjegyzék ingyen.

Csabagyöngye legkorábbi és legfinomabb csemegefajta még alig kapható. Szaporítási legajánlatosabb. 1 db gyökeres oltás 40 fill., 10 db 3 1/2 K, 100 db 32 K; 1 sima oltás 20 fill., 10 db 180 K; 100 db 16 K. Oltványaimért teljes felelősséget vállalok. Rendelésnél az ár negyedrésze előlegül beküldendő, a többi utánveszem.

Székely I. József
GYÖNGYÖS. Szent-Urbán-templom.

A KOLOZSVÁRI

AGRÁR-BANK ÉS TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

MEZŐGAZDASÁGI

KÖZVETITŐ OSZTÁLYASürgőnycim: „Agrárköz“.

KOLOZSVÁRTT, MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR 26.

Telefon: 124.

Levélcim: Agrárbank Közvetítő Osztálya Kolozsvár, Mátyás király-tér 26. sz.

Teljesen szakszerű vezetés mellett — külön e célra alkalmazott tisztviselői karral — kiválóan szolid elvek alapján

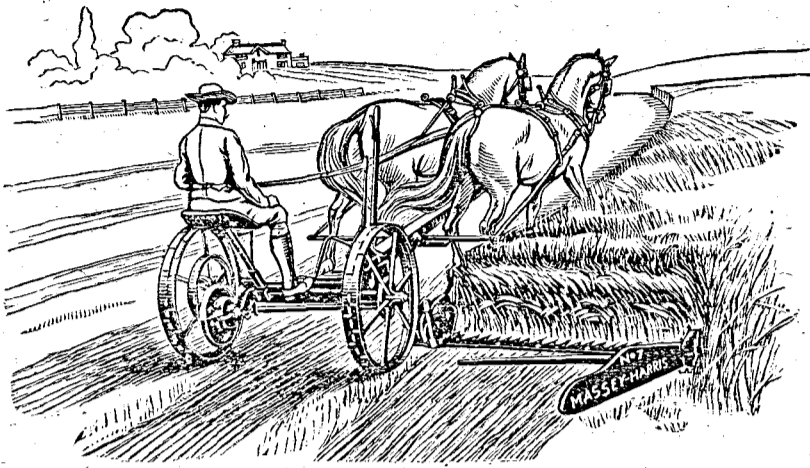
FOGLALKOZIKAz erdélyrészi gazdaközönség minden produktumának értékesítésével
És mindennemű szükségleteinek beszerzésével.**LEGELŐNYÖSEBB ÉRTÉKESÍTÉS** céljából elfogad:Mintázott bejelentéseket, illetve **megbízásokat** mindennemű gabona és takarmány **vetőmagvakra** vonatkozólag.**Termény, takarmány, bor stb. eladási megbízásokat.****Tenyész és igás állatoknak** eladásra való előjegyzését.**Birtok eladási, bérleti és jelzálog-szerzési megbízásokat.****LEGOLCSÓBB ÉS LEGMEGBIZHATÓBB BESZERZÉSI FORRÁS:****Mindennemű fő és mellékágazati mezőgazdasági gépek** (bármely gyárból), felszerelések, eszközök, **anyagok és műtrágyákra,****Háztartási gépek-, cikkek-, anyagok- és eszközökre.** Mezőgazdasági háziipari készítmények,**Vetőmagvak,****Tenyész- és igás állatokat illetőleg,****Ingatlanok- és bérleteknek** megbízásból való vétele.**Egyforma, alku nélkül nyújtandó magas kedvezmények minden gazdának!**

A közvetítő osztály gazdákkal szemben eljárásaiért és ténykedéseiért munkadíjat tel nem számít. Levélbeli, sürgőnyi, telefon, vagy személyes tudakozódásra minden kérdésben díjmentesen ad azonnal kimerítő választ, szaktanácsot és felvilágosítást.

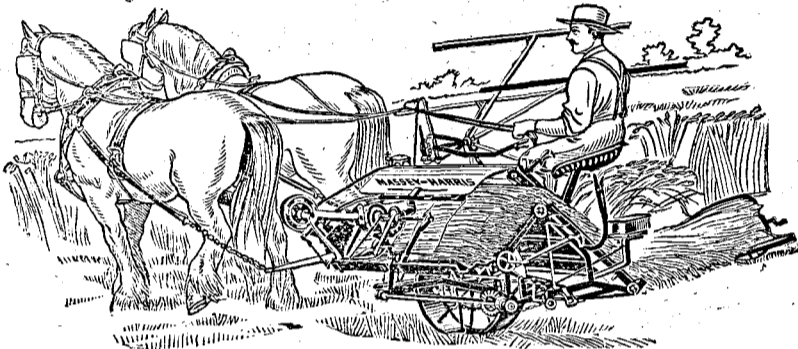
Az Erdélyi Gazdasági Egylet tagjainak és az Erdélyi Gazda előfizetőinek: **még további külön engedmények nyújtatnak!**

MASSEY-HARRIS C^o R. T.

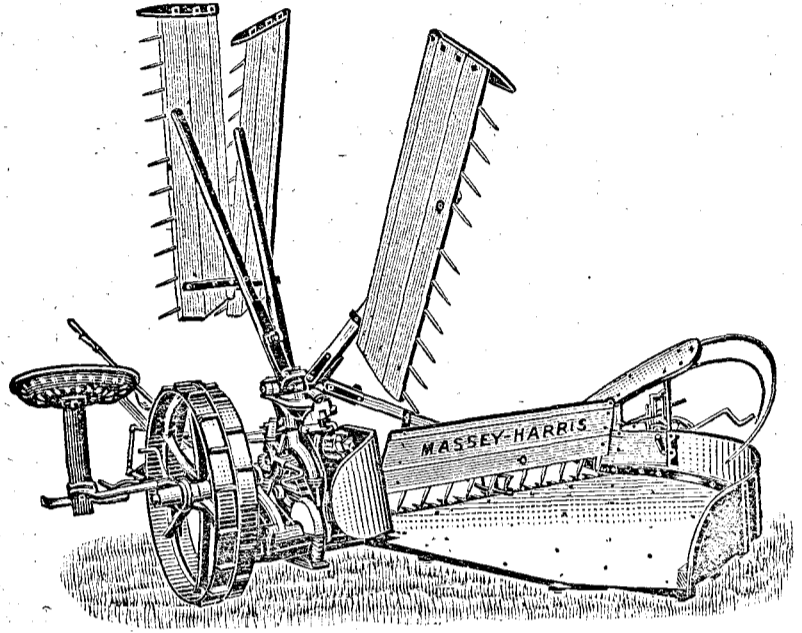
2521

A világ legjobb gyártmányai!

fűkaszaló aratógép és föld-
:: művelő eszközök gyára ::
TORONTO, ÉSZAK-
AMERIKA.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küld

Massey-Harris C^o R. T. Budapest, V., Alkotmány-utca 23.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.

Divatos férfi ingek, alsó-nadrágok, gallérok, kézelők és finom angol és francia zsebkendők.

Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok.

Fin és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf

utócai

fehérnemű, vászon és szőnyeg nagy raktára

Kolozsvártt, Deák Ferencz-u. 3.

2005

Telefon-szám 567.

Telefon-szám 567.

Matrac, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyhuzat szak-szerűen készítve, olesó árban található. — Minden fajtájú és nagyságú szalon, ebédlő és futó-szőnyeg, gyapju és csipkefüg-gönyök.

Amerikai önműködő ablak-rolletták egyedüli főraktár.

VEGYEN! VEGYEN Konverzionális Jelzalog-Sorsjegyet!

E sorsjegyek mindenikét kihúzzák a törlesztési huzáson és a nyeremény huzásokon az a sorsjegy is tovább játszik, melyre előzőleg egy vagy több nyeremény már esett. E sorsjegyek 70 éven át játszanak és kaucióképen is lete-hetők. Legnagyobb főnyereménye:

egy millió korona.

Huzások: minden év február 25-én, ápril 25-én, június 25-én, augusztus 25-én, október 25-én és december 27-én.

Részletre:

egy darab 15 havi részletfizetésnél havi 10 korona
egy darab 17 havi részletfizetésnél havi 9 korona
egy darab 20 havi részletfizetésnél havi 8 koronna
egy darab 23 havi részletfizetésnél havi 7 korona
egy darab 28 havi részletfizetésnél havi 6 korona
vagy letétre 20 K foglaló lefizetése után legolcsóbb kamatra.

A nyeremények azonnal a vevőt illetik.

2004

Kapható a

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank részvénytársaságnál

Mátyás király-tér 7 szám alatt.

Az Agrárbank és Takarékpénztár R. T. Közvetítő Osztálya, Kolozsvártt, Mátyás király tér 26. szám. Méltányos árban, készpénzzel vásárol: Mindenemű gabona készletet, vetőmagvakat, plombozott lóhere és lucerna magot, mindenféle takarmány, ipari és gyári növény vetőmagvakat és burgonyát.

Ajánlatok (mintával) fentti címre idejekorán és nem elkésve küldendők be!

2535/

Szivattyúk és Mérlegek

különleges gyár
Garvenswerke,
Wien, II., Handelsquai No. 130.
Miniaraktár: I., Schwarzenbergstrasse 6.

1911. évi 491. szám.

Gabonaeladási hirdetemény.

Közhirre teszem, hogy a felügyeletem alá tartozó marossolymosi (vasutállomás Déva), fehéregyházai (vasutáll. Segesvár), gerendkereszturi (vasutáll. Marosludas), alsódetreheimi (vasutáll. Aranyosgyéres), folti (vasutáll. Szászváros), alsófarkadini (vasutáll. Hátszeg), krasznahidvégi (vasutáll. Sarmaság), kincstári birtokokon levő és pedig:

1. A marossolymosi kincstári birtokon	300 q. őszi buza
2. A fehéregyházai	243 q. " "
3. A gerendkereszturi	479 q. őszi buza
	76 q. tavasz "
	177 q. őszi rosz
4. Az alsódetreheimi	57 q. őszi buza
	80 q. őszi rosz
5. A folti	100 q. őszi buza
6. Az alsófarkadini	273 q. őszi buza
	30 q. őszi rosz
7. A krasznahidvégi	180 q. őszi buza
	108 q. zab

a f. év február 27-én zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli versenytárgyaláson a legkedvezőbb ajánlattevőknek el fog adatni.

Venni szándékozók sajátkezűleg aláírt és lepecsételt 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlataikat, melyeknek borltékára „Ajánlat a kincstári birtokok terményeire” feljegyzendő, 5% bánatpénzzel ellátva 1911 év február 27 napjának d. e. 11 órájáig, vagyis a tárgyalás megkezdéséig alulírt Telepítési Felügyelőséghez (Kolozsvár, Bocskay-tér 2. szám) nyújthatják be.

A szóbeli árverés befejezte után a zárt ajánlatok azonnal felbontatnak.

Ajánlatok nemcsak az összes mennyiségre, hanem az egyes tételekre is tehetők.

A termények minőségéért és mennyiségéért eladó szavatosságot nem vállal.

A terményeket a legközelebbi vasuti rakodó állomásra eladó kincstár fogja elszállítani.

Az ajánlatban kiteendő az is, hogy ajánlattevő a Telepítési Felügyelőség által 1911 év január 27-én 491 sz. alatt kiadott részletes árverési feltételeket ismeri s azoknak magát aláveti. A részletes árverési feltételek kívánatra azonnal megküldetnek. — Elkésett, vagy távirati ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Kolozsvár, 1911 januárius 27.

M. kir. Telepítési Felügyelőség.

ERDÉLYI BANK

és TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

Kolozsvár, Mátyás kir.-tér 32

M. kir. szabadalm. osztálysorsjegyek főelárusító helye.

A bank elfogad betéteket

takarékpénztári könyvekre, folyószámlákra s azokat felmondás nélkül visszafizeti.

Leszámitól, váltókat, utalványokat,

járadékokat, checkeket, kisorsolt értékeket stb. stb.

Értékpapirokat, idegen pénznemeket

elad és vásárol

Előleget ad értékpapírokra,

folyószámlán és előre meghatározotti időre.

Díjmentesen bevált szelvényeket

és elvállalja a sorsjegyek revízióját.

Kibocsát utalványokat, checkeket,

hitelleveleket bármely külföldi piacra.

Rendelkezésre tart felek saját zárai alatt

tűz- és betörésmentes pánccs szekrényeket. (Safe Deposits.)

2017

Üzleti órák:

d. e. fél 9-től fél 1-ig, d. u. 3-tól 5-ig.

Szőlőkötöző-fonál
jobb és olcsóbb mint a raffia.

ZSÁK és PONYVA

a legjobb minőségben és legjutányosabban a

Fischer-féle

zsák és ponyvagyárban Budapest Nádor-utca 31-33 sz. szereshető be. A Fischer-féle szab. impregnált szavatolt tiszta leább készült vízhatlan ponyvák nagy strapa mellett is eltartanak 10-12 évig. A 28 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagyár az ország legjelentékenyebb uradalmainak és viszonteladónak szállítója.

Pontos, szolid kiszolgálás.

Ponyvakölcsonzó Intézet.

Tessék ajánlatot kérni!

2260

Mayfarth-féle

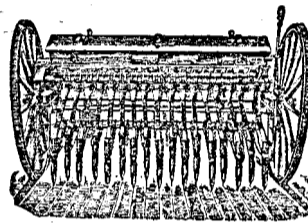
„AGRICOLA” vetőgépek

Minta 1911

a legjobbak!

mindenféle magvagnak.

Egyforma kivetés.

Évek óta legjobban bevált. — Erőteljes, szolid szerkezet.

Legegyszerűbb beállítás és kiürítés.

Alapított 1872. MAYFARTH PH. és Tsa 1500 munkás.

gépgyárak, vasöntödék és gőzhámorok

BÉCS, II., TABORSTRASSE 71.

2528

Kimerítőképesárjegyzékek ingyen. — Képviselek és viszontelárusítók kerestetnek.

Erdély Legnagyobb Drogeriája!

Főraktár mindennemű bel- és külföldi gyógyszer különlegességekből, kötszerek és betegápolási eszközök

ÁLLATGYÓGYÁSZATI CIKKEK

LITKE LŐRINCZ

(ezelőtt Burger.)

Gyógyáru-vegyszer-, pipere és illatszer üzlete Kolozsvár, Mátyás király-tér 32. sz. Telefon 250.

HÁZIASSZONYOK FIGYELMÉBE!

Házilag készítendő igen jó LIKÖRÖK és RUMOK előállítására kitűnő FRANCIA AROMAKAT hozok forgalomba, melyeket 1 liter Likör vagy Rum készítéséhez bármely aromába 60 fillérért üvegekben árusítok.

2422

Készítése gyors, olcsó és tiszta:

A következő aromákban:

Allasch	Barack	Cognac	Császárkörte	Megy	Rózsa	
Anisette	Benedictiner	Curacao	Kávé (Mocca)	Narancia	Rum	Törköly
Ananas	Cacao	Chatreuse	Kömény	Punch	Seprő	Vanília
			Maraschινό	Pfefferluma	Szilvorum	

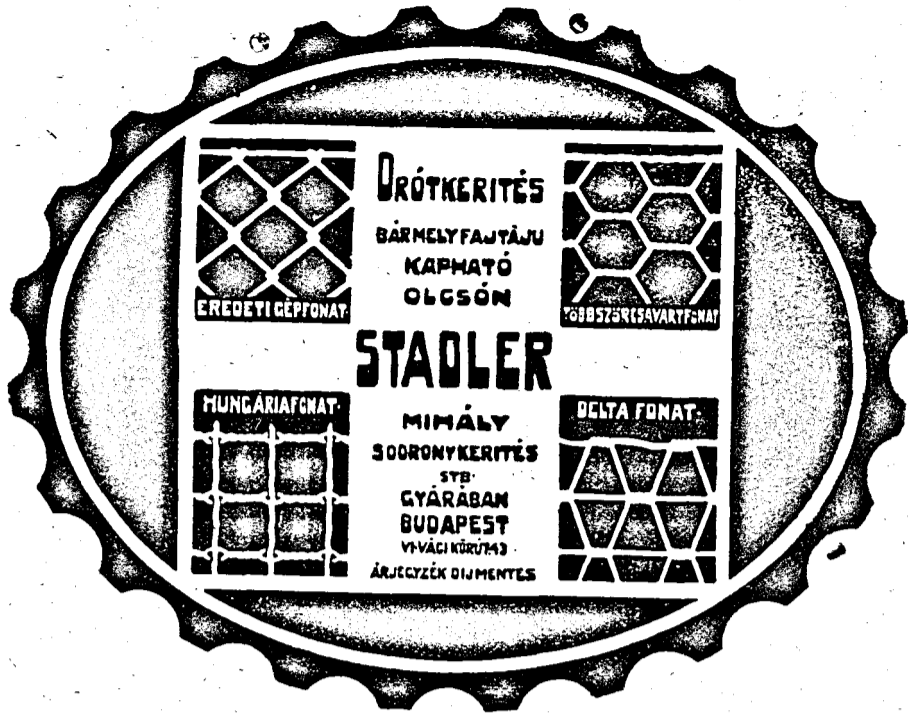
Naponta 2-szer postai szétküldés!

Yes amerikai porcelán puder

5 korona helyett csak 4 korona, kisebb doboz 2 korona 50 fillér.

Háztartási cikkek!

Gazdasági cikkek!

DRÓTKERÍTÉS
BÁRMELYFAJTÁJU
KAPHATÓ
OLCSÓN

STADLER

MUNGÁRIAFONAT
MIMÁLY
SODRONYKERÍTÉS
STB.
GYÁRÁBAM
BUDAPEST
VI-VÁCI KÖRÜLÉK
ÁRJEGYZÉK DIJMENTES

DELTA FONAT

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 68,
által a legjutányosabb árak mellett ajánlataink

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakaszalók, járgány-cséplőgépek, löher-cséplők,
úszító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek,
szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr.
kapálók, szecskavágók, rúpavágók, kukorica-
morzsolók, daráló, őrlőmalmok, egyszemes
acél-akák, 2- és 3-vasú akák és minden
egyéb gazdasági gépek.

Kwizda-féle
Korneuburgi marhapor,
Diétikus szer lovak-, marhák- és juhoknak.
1 doboz ára K 1.40
1/2 doboz — 70

Közel 50 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágyhiánynál, rossz emésztésnél, valamint feheneknél a tej javítása s a tejelőképeség fokozása céljából.

1900. párisi világkiállítás Grand Prix.

Kwizda-féle sertéspar.
Diétikus szer a hizlalás elősegítésére.
Kis doboz K 1.20. Nagy doboz K 2.40.
Erősítő takarmány,
lovak és szarvasmarhák számára,
1 doboz à 5 étadag K —.80, 1 láda à 50
étadag K 6.—

Kwizda-féle kutyapilulák
Zselatin-átvonattal. Hajtópilulák kutyáknak.
1 doboz ára K 2.—

Főraktár: **TÖRÖK JÓZEF** gyógyszerháza
BUDAPEST, VI., Király-utca 12. és Andrásy-út 26. szám.

2450 II.

Kwida-féle Restitutions-fluid
mosóvíz lovak számára. — Egy üveg ára K 2.80.
Az udvari istállóban és versenyistállóban 40 év óta használatos, mint kitűnő erősítő szer nagyobb munka végzése előtt és után, ingyulladásoknál stb. Trainingben nélkülözhetetlen.

Védjegy, címke és csomagolás szabadalmazva.

Mc Cormick

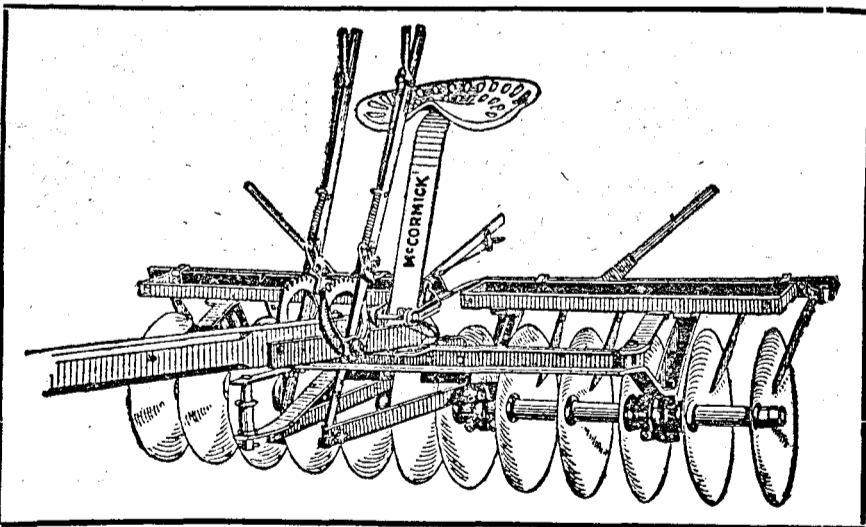
„International“ egyetemes darálógépe

a legjobb osóvestengeri darológép, a mellett mindennemű szemes takarmány darálására kitűnően megfelel.

Munkaképessége csekély erőszükséglet mellett igen nagy.

Szabadalmazott ki- és berakókészüléke folytán a darálótárcsák tartóssága sokkal nagyobb, mint bármely más gyártmányú darológépé.

Mc Cormick Harvesting Machine Company
Igazgatóság és főraktár:
Budapest, Alkotmány-u. 12. sz.

Mc Cormick

„Bumper Type“ tárcsásboronák

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén, a legkedveltebbek és legelterjedtebbek.

A tarlóhántásra és a tavaszi szántásra a legújabb szabadalmazott és az erdélyi talajviszonyoknak teljesen megfelelő **Mc Cormick tárcsásboronát** kérjük sürgősen megrendelni, mert készletünk rohamosan fogy.

Különlegesség: a 16 tányéros tárcsásborona 16 vagy 20 ang. hüvelyk méretben; munkaszélessége 240 centiméter.

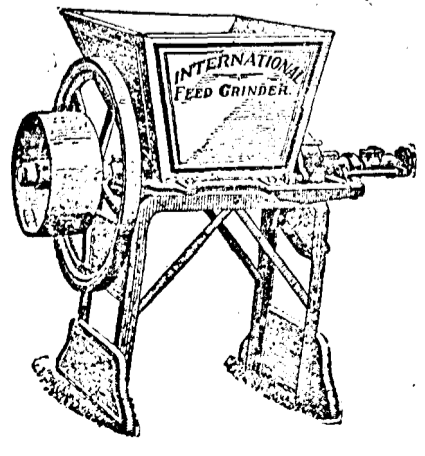
Összes árjegyzékeinket kívánatra díjmentesen küldjük.

I. H. C. Benzinmotorok

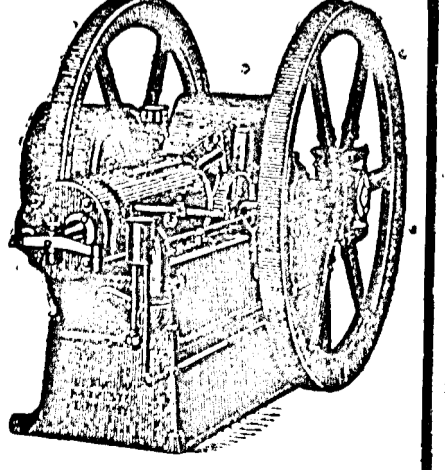
2—25 eff. lóerővel stabil felállításra, lokomobilok és magánjáró benzinlokomobilok mint takarmánykészítő, vízszivattyuzó és cséplőmotorok rohamosan terjednek, mert üzemük a legegyszerűbb, legbiztosabb és legolcsóbb.

Gazdasági célokra csakis az eredeti I. H. C. Benzinmotor felel meg, mert kezelését az egyszerű béres is elsajátíthatja.

Teljes modern takarmánykamraberendezéseket a legjutányosabb árban szállítunk és azokat díjmentesen tervezzük.

INTERNATIONAL FEED GRINDER

2098